

Mellan hållbarhet och rättvisa

– En studie av social hållbarhet i Malmö stadsplanering med fokus på Västra Hamnen

Between sustainability and justice

– A study of social sustainability in Malmö's urban planning with a focus on Västra Hamnen

Melad Alkfree

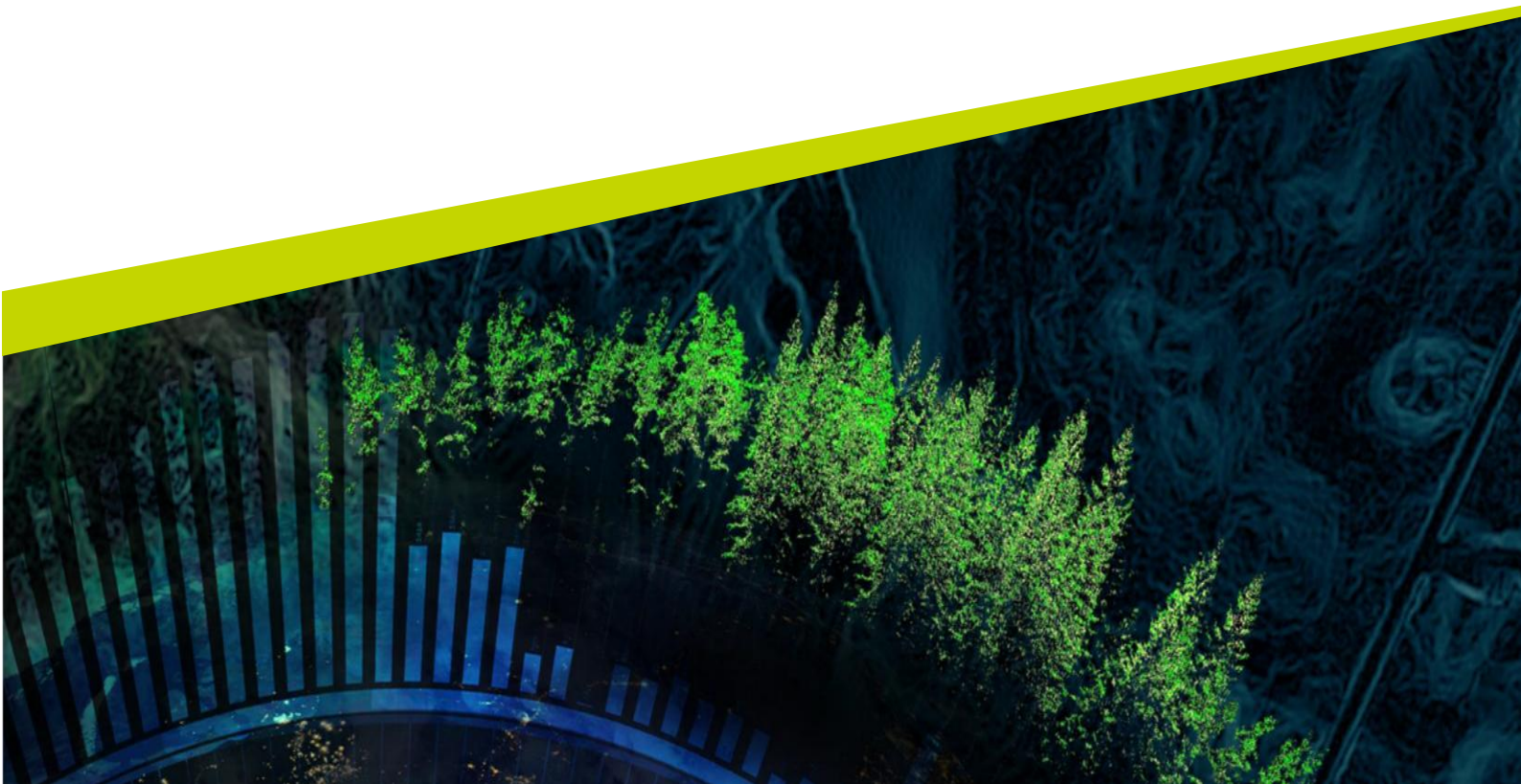
Självständigt arbete • 30 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Hållbar stadsutveckling, ledning, organisering och förvaltning – masterprogram

Alnarp 2026

Mellan hållbarhet och rättvisa – En studie av social hållbarhet i Malmö stadsplanering med fokus på Västra Hamnen

Melad Alkfree

Handledare: Helena Mellqvist, Sveriges lantbruksuniversitet, institution för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Nina Vogel, Sveriges lantbruksuniversitet, institution för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Bitr. examinator: Anna Peterson, Sveriges lantbruksuniversitet, institution för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: Avancerad nivå

Kurstitel: Självständigt arbete i Landskapsarkitektur, A2E

Kurskod: EX0859

Program: Hållbar stadsutveckling, ledning, organisering och förvaltning – mastersprogram

Kursansvarig inst.: Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2026

Nyckelord: Social hållbarhet, rättvis planering, stadsplanering, WPR, Malmö stad, Västra Hamnen.

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbar.

Sammanfattning

Arbetet fokuserar på social hållbarhet och rättvisa inom Malmö stadsplanering, med Västra Hamnen som särskilt studieområde. Tidigare forskning visar att social hållbarhet har fått en allt mer central roll i kommunala visioner och planeringsdokument, men också att begreppet är svårt att hantera i praktiken. Det beror bland annat på att social hållbarhet är svår att definiera och konkretisera, samtidigt som sociala värden ofta är svåra att mäta och följa upp. Arbetet med social hållbarhet påverkas dessutom av bredare samhällsförändringar, där globalisering, privata aktörers ökade inflytande och en mer nyliberal politisk styrning kan påverka vilka mål och prioriteringar som får genomslag i stadsutvecklingen.

För att få förståelse för hur social hållbarhet ges innehåll och legitimitet i Malmö stadsplanering har Carol Bacchis WPR-analysmetod tillämpats. Arbetets empiri utgörs av Malmö stads övergripande styr- och planeringsdokument samt dokument kopplade till Västra Hamnen. Genom dokumentanalysen har det varit möjligt att urskilja en skillnad mellan hur social hållbarhet formuleras på övergripande nivå och hur begreppet får betydelse i den områdesspecifika planeringen för Västra Hamnen.

Resultaten visar att social hållbarhet i Malmö stads övergripande nivå främst formuleras som en rättvis- och fördelningsfråga, kopplad till jämlikhet, delaktighet och minskad segregation. I dokumenten om Västra Hamnen får social hållbarhet däremot en mer fysisk och platsorienterad innebörd, där begreppet kopplas till funktionsblandning, mötesplatser, attraktivitet och områdets roll som hållbart varumärke. Skillnaden kan dels förklaras av att det är enklare att formulera breda sociala ambitioner i övergripande visioner än att omsätta dem i konkret stadsutveckling, dels förstås i relation till att planeringen påverkas av ekonomiska intressen, konkurrens och samverkan mellan offentliga och privata aktörer. Detta kan bidra till att sociala mål i praktiken får en annan innebörd än i de övergripande visionerna. Samtidigt som kommunens möjligheter att förverkliga sina visioner kan begränsas. Resultaten visar därmed ett glapp mellan vision och praktik när social hållbarhet ska omsättas i fysisk planering. För att social hållbarhet ska kunna bidra till rättvis planering behöver övergripande mål översättas till tydliga åtgärder som går att tillämpa, följa upp och utvärdera.

Nyckelord: Social hållbarhet, rättvis planering, stadsplanering, WPR, Malmö stad, Västra Hamnen.

Abstract

This study focuses on social sustainability and justice in Malmö's urban planning, with Västra Hamnen as a specific case study. Previous research shows that social sustainability has become an increasingly important part of municipal visions and planning documents, but also that the concept is difficult to handle in practice. This is partly because social sustainability is difficult to define and concrete, but also because social values are often difficult to measure and follow up. Work with social sustainability is also influenced by broader societal changes, such as globalisation, the growing influence of private actors and a more neoliberal form of political governance, all of which can affect which goals and priorities are given weight in urban development.

To understand how social sustainability is given content and legitimacy in Malmö's urban planning, the study applies Carol Bacchi's WPR approach. The empirical material consists of the City of Malmö's overall policy and planning documents, as well as documents related to Västra Hamnen. Through the document analysis, it has been possible to identify a difference between how social sustainability is formulated at an overall planning level and how the concept is given meaning in the area-specific planning of Västra Hamnen.

The results show that social sustainability at the overall level in Malmö is mainly formulated as a question of justice and distribution, linked to equality, participation and reduced segregation. In the documents concerning Västra Hamnen, however, social sustainability is given a more physical and place-oriented meaning, where the concept is connected to functional mix, meeting places, attractiveness and the area's role as a sustainable urban brand. This difference can partly be explained by the fact that it is easier to express broad social ambitions in overall visions than to translate them into concrete urban development. It can also be understood in relation to how planning is influenced by economic interests, competition and collaboration between public and private actors. As a result, social goals may take on a different meaning in practice than they have in the overall visions, while also limiting the municipality's ability to realise its visions. The results therefore show a gap between vision and practice when social sustainability is to be translated into physical planning. For social sustainability to contribute to just planning, overall goals need to be translated into clear measures that can be applied, followed up and evaluated.

Keywords: Social sustainability, just planning, urban planning, WPR, City of Malmö, Västra Hamnen.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Problemformulering	2
Syfte	3
Frågeställningar	4
Avgränsning	4
Disposition	5
Metod	6
Bacchis analysmetod och teori	6
Hur representeras problemet? (WPR)	7
Studiens forskningsdesign och tillämpning av Bacchis analysmetod	7
Urval och datainsamling	9
Analys	11
Etiska överväganden	11
Tidigare forskning	12
Hållbarhet	12
Sociala hållbarhet	13
Rätten till staden	17
Det urban teoretiska perspektivet	17
Rättvis planering	19
Politisk styrning	20
Offentliga och privata aktörers roll i planeringen	21
Dokumentanalys	24
Region Skåne och Malmö	24
Utmaningar och utvecklingsinriktningar i Skåne	25
Utmaningar i Malmö	25
Malmös övergripande mål och visioner	26
Malmökommissionen	27
Västra Hamnen	30
Västra Hamnens framväxt i Malmös stadsutveckling	30
Utmaningar i Västra Hamnen	32
Vision, mål och strategier för Västra Hamnen	35
Aktörssamverkan	37

Resultat	38
Hur social hållbarhet problematiseras på övergripande nivå	38
Hur social hållbarhet problematiseras i Västra Hamnen	41
Skillnader i formuleringar och underliggande antagande	42
Diskussion	45
Social hållbarhet i Malmö och Västra Hamnen	45
Glappet mellan vision och praktik	47
Konsekvenser för rättvis planering	50
Avslutande reflektion	55
Referenser	57

Inledning

Sedan antagandet av FN:s Agenda 2030 år 2015, har uppmärksamheten kring hållbarhetsarbete ökat, där de globala målen i allt högre grad används av städer, företag och organisationer som vägledning i utvecklings- och styrningsarbete (Hofstad, 2023, s. 1193). Hållbarhet framställs ofta som en integrering av sociala, miljömässiga och ekonomiska hållbarhetsaspekter, där avvägningar mellan dimensionerna blir centrala för hur hållbarhet förstås och hanteras i både styrning och planering (Hofstad, 2023, s. 1206).

Det är framför allt den sociala dimensionen av hållbarhet som är svår att avgränsa, eftersom ekonomiska och ekologiska dimensioner ofta är lättare att konkretisera och följa upp, medan social hållbarhet präglas mer av tolkningsutrymme. Enligt Abrahamsson problematiseras beskrivs social hållbarhet som ett omstritt och rörligt begrepp, som kan fungera som en så kallad *“flytande signifikant”*. Detta innebär att innebörden kan variera mellan aktörer och sammanhang, vilket i sin tur kan göra det oklart vad som faktiskt avses när begreppet används som mål i urban utveckling (Abrahamsson, 2015, s. 9).

När begreppet används utan tydliga avgränsningar ökar även risken att sådant som benämns som hållbart främst används för att legitimera vissa mål och skapa en positiv bild utåt, snarare än att fungera som uttryck för faktisk förändring. I linje med detta framhåller Hess och McKane att hållbarhetsplaner i vissa fall kan få en kommunikativ funktion, där de används för att visa upp stadens ambitioner och skapa en positiv bild utåt, snarare än att fungera som styrdokument som i praktiken avgör vilka åtgärder som faktiskt genomförs (Hess & McKane, 2021, s. 4).

Eftersom begreppet social hållbarhet präglas av stort tolkningsutrymme, finns det anledning att undersöka det närmare i relation till fysisk planering. Finansdepartementets rapport *Den hala tvålen* visar att social hållbarhet i fysisk planering ofta fungerar som ett flexibelt begrepp som underlättar samsyn mellan aktörer, men att en alltför bred användning samtidigt kan dölja målkonflikter och därmed försvåra prioriteringar i planeringen (Finansdepartementet, 2021, ss. 20–21). Rapporten understryker dessutom att det krävs en tydlig förståelse för vad fysisk planering faktiskt kan påverka, samt att planeringens begränsningar behöver tydliggöras för att undvika att åtgärder stannar vid ytliga insatser (Finansdepartementet, 2021, s. 26).

Eftersom social hållbarhet används i både policy och forskning, men saknar en gemensam definition, blir begreppet komplext och svårt att använda i beslutsfattande. Detta kan samtidigt ge starka aktörer stort tolkningsutrymme att driva egna prioriteringar under benämningen social hållbarhet (McGuinn et al., 2020, s. 20). För att göra begreppet analytiskt hanterbart skiljer McGuinn et al. därför mellan två sammanlänkade nivåer: dels substantiella mål, det vill säga vad som eftersträvas i ett socialt hållbart samhälle, dels proceduriella aspekter, det vill säga hur dessa mål ska nås genom beslutsprocesser och styrning (McGuinn et al., 2020, s. 26). I en planeringskontext innebär detta att social hållbarhet både handlar om innehåll och process, dels om vilka sociala mål som eftersträvas, exempelvis att grundlägg-

gande behov och rättigheter säkerställs och att tillgången till service, mobilitet och urbana kvaliteter fördelas på ett jämlikt sätt, dels om hur beslut fattas och vilka som ges möjlighet att påverka dem (McGuinn et al., 2020, s. 26). Samtidigt kopplas begreppet ofta till teman såsom inkludering, jämlikhet, sociala sammanhållning samt deltagande i beslutsprocesser, vilket bidrar till en bred och varierade betydelse som försvårar uppföljning. Begreppets tolkningsöppenhet innebär därmed att frågor om resursfördelning, hantering av sociala konflikter och antidiskriminering i praktiken riskerar att avgöras av vilka aktörer som får tolkningsföreträde i planeringsprocessen. I stället för att utgå från en entydig definition av social hållbarhet kan begreppet därför ges olika innebörd beroende på kommunala mål, politiska prioriteringar och lokala planeringsintressen. Detta försvårar möjligheten att omsätta social hållbarhet i fysisk planering, särskilt när begreppet används genom breda och övergripande definitioner (McGuinn et al., 2020, ss. 20, 26).

Saunders et al. kopplar social hållbarhet till välbefinnande och behandlar begreppet som en rättvisefråga. I detta perspektiv kan människors relation till plats omfatta både materiella och immateriella dimensioner av välbefinnande. De materiella dimensionerna kan kopplas till tillgång till resurser och möjligheter, medan de immateriella dimensionerna kan handla om känslor av tillhörighet, mening och identitet (Saunders et al., 2020, ss. 4, 6).

I en kommunal planeringskontext blir detta relevant eftersom social hållbarhet inte bara formuleras som ett övergripande mål, utan också ges konkret innehåll genom hur staden beskriver, prioriterar och planerar olika platser. Malmö stad är i detta sammanhang utgör en särskilt relevant kommunal kontext, inte bara eftersom frågor om social hållbarhet, ojämlikhet, segregation och tillgång till stadens resurser ofta lyfts i kommunens styr- och planeringsdokument, utan också eftersom kommunen som demokratisk organisation har ett särskilt ansvar för hur dessa frågor formuleras och omsätts. Detta är viktigt eftersom fysisk planering kan påverka fördelningen av stadens resurser och därmed människors möjligheter till delaktighet, rättvis tillgång och jämlika livsvillkor.

Problemformulering

Sedan FN:s Agenda 2030 år 2015, med dess 17 globala mål för hållbar utveckling har social hållbarhet fått en alltmer central plats i planering och stadsutveckling, men arbetet präglas fortfarande av betydande utmaningar (Hofstad, 2023, ss. 1194, 1206). Begreppet är svårt att definiera och kommunicera, vilket bidrar till att social hållbarhet också blir svår att avgränsa, operationalisera och följa upp (McGuinn et al., 2020, s. 20). Samtidigt som planeringens inriktning påverkas av marknadsorienterade styrlogiker som formar politiska prioriteringar och planeringens praktik (Harvey, 2009, ss. 315–316). Tidigare forskning pekar på en tydlig spänning mellan två konkurrerande diskurser att förstå social hållbarhet i planering. *En rättvisediskurs* där social hållbarhet förstås som en rättvisefråga och kopplas till jämlikhet,

inkludering samt fördelningen av resurser och möjligheter mellan olika grupper i staden (Fainstein, 2010; McGuinn et al., 2020; Polèse & Stren, 2000), samt *en styrningsdiskurs*, som visar hur planeringens prioriteringar påverkas av tillväxtorienterade och nyliberala styrningslogiker, där attraktivitet, tillväxt och konkurrenskraft riskerar att ges större genomslag än social rättvisa och jämlik fördelning (Abrahamsson, 2015; Harvey, 2012; Mukhtar-Landgren, 2009). Detta kan påverka hur rättvisa förstås och hanteras i planeringen. Forskning om rätten till staden visar att nyliberala styrlogiker ofta leder till ojämlika snarare än rättvisa utfall, eftersom tillväxt- och attraktivitetsmål ofta ges företräde på sätt som gynnar vissa grupper medan andra marginaliseras. Den växande nyliberala prägeln i politiken kan därmed förstås innebära att den fysiska planeringen formas av marknads- och tillväxtlogiker, vilket riskerar att missgynna grupper som redan befinner sig i svagare livsvillkor (Harvey, 2009, ss. 315–316; Nylund, 2014, ss. 47–53; Pries, 2020, ss. 248–250). Därmed uppstår en spänning mellan ambitionen att arbeta för social hållbarhet och de konkreta prioriteringar som i praktiken kan bidra till ökad orättvisa (Fainstein, 2010, ss. 3, 81).

Utifrån den forskning som definierar social hållbarhet i relation till rättvisa är det svårt att uppnå social hållbarhet utan att rättvisefrågor prioriteras högre i planeringen (Abrahamsson, 2015, ss. 12–15; McGuinn et al., 2020, ss. 16–18; Saunders et al., 2020, ss. 3–5; Fainstein, 2010, ss. 17–18). Mot denna bakgrund blir det relevant att undersöka om social hållbarhet fungerar som en faktisk och styrande princip i planeringen, eller om begreppet främst används för att legitimera beslut och skapa en positiv bild utåt (Finansdepartementet, 2021, ss. 5–7; Nylund, 2014, ss. 51–53). En central fråga är därmed om arbetet med social hållbarhet riskerar att reduceras till retorik samtidigt som planeringen i praktiken fortsätter att prioritera nyliberala intressen kopplade till ökad ekonomisk tillväxt (Harvey, 2012, ss. 4–6; Holgersen & Malm, 2015, ss. 275–277).

Syfte

Syftet med studien är att bidra till en fördjupade förståelse av hur social hållbarhet ges innehåll, legitimitet och betydelse i Malmö stads övergripande styr- och planeringsdokument samt i dokument kopplade till Västra Hamnen. Genom att analysera hur social hållbarhet representeras på olika planeringsnivåer syftar studien till att visa eventuella skillnader mellan övergripande rättviseambitioner och områdesspecifik stadsutveckling. Studien avser därmed att bidra till en kritisk förståelse av om och hur social hållbarhet fungerar som en styrande princip i planeringen, samt vilka möjliga konsekvenser detta får för möjligheterna till rättvis planering.

Frågeställningar

Fråga 1:

Hur representeras och legitimeras social hållbarhet i Malmö stads övergripande styr- och planeringsdokument samt i dokument kopplade till Västra Hamnen?

Fråga 2:

Hur skiljer sig formuleringarna av social hållbarhet mellan den övergripande planeringsnivån och den områdesspecifika planeringen för Västra Hamnen?

Fråga 3

Vilka möjliga konsekvenser kan dessa problemrepresentationer få för möjligheterna till rättvis planering?

Avgränsning

Studien avgränsas till att analysera hur social hållbarhet formuleras och legitimeras i fysisk planering, med särskilt fokus på Västra Hamnen i Malmö. Området används som studieobjekt eftersom det är ett centralt och välkänt omvandlings- och utbyggnadsområde med en tydlig hållbarhetsprofil (Malmö stad, 2013, s. 6). Västra Hamnen analyseras inte utifrån ett antagande om att det är eller framställs som socialt hållbart, utan som ett planeringssammanhang där social hållbarhet kan identifieras, tolkas och problematiseras i relation till de mål och prioriteringar som uttrycks i planeringsdokument. Det empiriska materialet avgränsas till Malmö stads styr- och planeringsdokument samt dokument kopplade till Västra Hamnen. Avgränsningen gör det möjligt att jämföra hur social hållbarhet formuleras och legitimeras på olika planeringsnivåer, från övergripande visioner till mer områdesspecifik planering. Studien bygger på en dokumentbaserad analys och genomför därför inga intervjuer. Forskningsöversikten avgränsas till litteratur om social hållbarhet, rätten till staden, samt forskning om politisk styrning. Dessa perspektiv används eftersom de är relevanta för att förstå hur social hållbarhet kan kopplas till frågor om rättvis planering, resursfördelning och kommunal styrning.

Disposition

I kapitel två presenteras studiens metod och analytiska utgångspunkter. Här förklaras vad ett socialkonstruktivistiskt perspektiv innebär, samt hur Bacchis WPR-ramverk används som studiens centrala analysverktyg. Därefter redogörs för studiens forskningsdesign och hur Bacchis analysmetod har tillämpats i denna studie. Vidare behandlas urval och datainsamling, följt av en beskrivning av hur analysen har genomförts. Kapitlet avslutas med etiska överväganden.

I kapitel tre presenteras tidigare forskning och teoretiska perspektiv som är relevanta för studiens problemformulering, syfte och frågeställningar. Kapitlet inleds med forskning om hållbarhet och social hållbarhet. Därefter behandlas rätten till staden som ett kritiskt perspektiv, följt av avsnitt om rättvis planering. Avslutningsvis behandlas politisk styrning och offentliga och privata aktörers roll i planeringen. Sammantaget ger kapitlet en teoretisk grund för att förstå hur social hållbarhet, rättvisa och styrning kan analyseras i relation till Malmö stadsplanering.

I kapitel fyra genomförs studiens dokumentanalys. Kapitlet inleds med den regionala och kommunala nivån genom avsnitt om Skånes utvecklingsinriktningar, Malmös utmaningar, övergripande mål och visioner samt Malmökommissionens betydelse för stadens arbete med social hållbarhet. Därefter behandlas Västra Hamnen som områdesspecifik nivå. Här beskrivs områdets framväxt, roll i översiktsplanen, centrala utmaningar samt de visioner, mål och strategier som formuleras för den fortsatta utvecklingen. Avslutningsvis behandlas aktörssamverkan i området.

I kapitel fem presenteras studiens resultat. Kapitlet redovisar hur social hållbarhet problematiseras i de analyserade dokumenten på både övergripande och områdesspecifik nivå. Därefter analyseras hur social hållbarhet problematiseras i dokument kopplade till Västra Hamnen. Avslutningsvis jämförs de två planeringsnivåerna för att synliggöra skillnader i formuleringar och underliggande antaganden.

I kapitel sex diskuteras studiens resultat i relation till problemformulering och frågeställningar. Kapitlet inleds med en diskussion om hur social hållbarhet förstås i Malmö stads övergripande planering och i dokument kopplade till Västra Hamnen. Här fördjupas förståelsen av hur social hållbarhet formuleras och legitimeras i de olika dokumenten. Därefter diskuteras glappet mellan vision och praktik, med fokus på svårigheten att omsätta breda sociala mål i konkret fysisk planering. Vidare behandlas vilka konsekvenser detta kan få för möjligheterna till rättvis planering. Kapitlet avslutas med en sammanfattande reflektion över studiens huvudsakliga slutsatser.

I kapitel sju presenteras arbetets avslutande diskussion. Här diskuteras hur valet av metod kan ha påverkat studiens resultat, samt vilka begränsningar som följer av att studien bygger på dokumentanalys. Kapitlet lyfter även möjliga riktningar för fortsatt forskning och avslutas med en sammanfattande reflektion om arbetet som helhet och vad studiens resultat kan innebära för förståelsen av social hållbarhet och rättvis planering i Malmö.

Metod

I metodavsnittet presenteras studiens val av analysmetod, materialurval och genomförande av dokumentanalysen. Inledningsvis redogörs för Carol Bacchis (2009) analysmetod *What's the Problem Represented to be?*, dess teoretiska utgångspunkter och hur den används i studiens forskningsdesign. I avsnittet tydliggörs även hur metoden kopplas till studiens syfte att undersöka hur social hållbarhet problematiseras, avgränsas och prioriteras i Malmö stads fysiska planering, och därigenom bidrar till en fördjupad förståelse av hur social hållbarhet ges innehåll och legitimitet i planeringen. Därefter beskrivs studiens strategi för urval av planerings- och styrdokument samt hur materialet har samlats in och avgränsats. Slutligen diskuteras etiska överväganden för studiens tillvägagångssätt.

Bacchis analysmetod och teori

Studien analyseras utifrån Carol Bacchis analysmetod *What's the Problem Represented to be?* (WPR). Eftersom metoden vilar på en tydlig teoretisk grund behandlas teori och metod i samma avsnitt. WPR utvecklades ursprungligen som en kritisk metod för policyanalys och är därför relevant för denna studie, eftersom materialet består av styr- och planeringsdokument. Dessa dokument utgör därmed grunden för analysen av hur problem, lösningar och prioriteringar formuleras och ges legitimitet.

Bacchis metod utgår från poststrukturalistisk teori, där problem inte betraktas som neutrala eller självklara, utan som något som formas genom språk, kunskap och styrning (Bacchi, 2009, s. 26). Det innebär att kunskap om verkligheten inte ses som neutral, utan som en del av styrningen. Hur aktörer med makt förstår och producerar kunskap påverkar därför hur problem formuleras, vilka lösningar som anses rimliga och hur politiska beslut och åtgärder motiveras (Bacchi & Goodwin, 2016, s. 15).

Bacchis WPR-analysmetod tar sin utgångspunkt i de lösningar, mål och prioriteringar som formuleras i dokumenten, eftersom dessa visar hur problemet indirekt förstås. Metoden riktar därför fokus mot hur ett problem representeras i ett material, vilka lösningar som görs möjliga genom denna representation och vilka antaganden som ligger bakom. På så sätt blir det möjligt att analysera vilka prioriteringar och möjliga effekter som skapas genom dokumentens formuleringar. I denna studie används WPR därför som en teoretisk och metodologisk utgångspunkt för att analysera hur social hållbarhet förstås i Malmö stadsplanering och vad detta kan innebära för möjligheterna till rättvis planering (Bacchi, 2009, s. 26).

Hur representeras problemet? (WPR)

WPR-analysmetod utgår från att undersöka hur ett problem representeras i en policy och styrdokument, snarare än att fastställa vad problemet i sig är. Policyer förstås därför inte som neutrala beskrivningar av verkligheten, utan som uttryck för sociala och kulturella föreställningar om hur den sociala världen förstås. Denna ontologiska förståelse påverkar hur problem formuleras, vilka lösningar som möjliggörs och vilka frågor som hamnar utanför (Bacchi, 2009, s. viii). Den poststrukturalistiska policyanalysen ser diskurser som socialt producerad kunskap och som en del av styrningen (Bacchi & Goodwin, 2016, s. 35). Bacchi och Goodwin menar att makt inte bara handlar om att vissa aktörer bestämmer över andra utan också om ett visst sätt att förstå verkligheten blir dominerande. Det påverkar hur problem beskrivs, vilka grupper som pekas ut och vilken kunskap som anses viktig i analysen (Bacchi & Goodwin, 2016, ss. 29, 35–37). I denna studie behandlas dokumenten som analysmaterial för att undersöka hur social hållbarhet representeras och legitimeras i relation till rättvis planering. Analysen utgår från Bacchis sex WPR-frågor.

Figur 1. Metodens analysfrågor i What's the problem represented to be? (WPR), Bacchi (2009).

1. *What is the problem represented to be in a specific policy?*
2. *What presuppositions or assumptions underlie this representation of the "problem"?*
3. *How has the representation of the "problem" come about?*
4. *What is left unproblematic in this problem representation? Where are the silences?
Can the "problem" be thought about differently?*
5. *What effects are produced by this representation of the problem?*
6. *How/where is this representation of the "problem" produced, disseminated and defended? How could it be questioned, disrupted and replaced?*

Studiens forskningsdesign och tillämpning av Bacchis analysmetod

Forskningsdesign utgår från Carol Bacchis WPR-analysmetod. Av metodens 6 frågor används fråga 1, 2, 4 och 5, eftersom dessa bäst svarar mot studiens syfte. Fråga 1 och 2 används i resultatdelen. Fråga 4 och 5 används därefter för en fördjupad diskussion av dokumentanalys. Diskussionen återkopplar även till tidigare forskning. Fråga 3, och 6 har inte inkluderats, eftersom de fokuserar på den historiska kontexten och förändring över tid. Detta ligger utanför studiens syfte.

Utifrån Bacchis (2009) beskrivning av WPR som en metod för att analysera hur problem framställs i policy, används metoden i denna studie för att kritiskt undersöka hur social hållbarhet representeras och legitimeras i Malmö stads styr- och planeringsdokument. Metoden är relevant eftersom den riktar fokus mot vilka problemrepresentationer som skapas i dokumenten, vilka antaganden som ligger bakom dessa representationer, vad som lämnas oproblematiserat och vilka möjliga konsekvenser representationerna kan få. WPR-fråga 1 används för att undersöka hur social hållbarhet representeras som problem i dokumenten. WPR-fråga 2 används för att synliggöra vilka antaganden som ligger bakom dessa formuleringar. WPR-fråga 4 används för att uppmärksamma vad som inte sägs eller problematiseras i dokumenten, exempelvis frågor om makt, fördelning, boendekostnader och olika gruppers faktiska tillgång till staden. WPR-fråga 5 är särskilt viktig eftersom den gör det möjligt att diskutera vilka konsekvenser olika sätt att formulera social hållbarhet kan få för möjligheterna till rättvis planering. Fråga 1 kopplas främst till WPR-fråga 1, fråga 2 till WPR-fråga 2 och 4, medan fråga 3 framför allt besvaras genom WPR-fråga 4 och 5. Se nedan för studiens översättning och tolkning av WPR-frågorna samt hur de relaterar till studiens frågeställningar.

Tabell 1.

WPR-frågor, egen översättning, i relation till studiens frågeställningar

WPR-frågor	Studiens frågeställningar
1. Hur representeras "problemet"?	Hur representeras och legitimeras social hållbarhet i Malmö stads övergripande styr- och planeringsdokument samt i dokument kopplade till Västra Hamnen?
2. Vilka antaganden ligger till grund för representationen av "problemet"?	Hur skiljer sig formuleringarna av social hållbarhet mellan den övergripande planeringsnivån och den områdesspecifika planeringen för Västra Hamnen?
4. Vad lämnas oproblematiserat i den här problemrepresentationen? Vad sägs inte? Kan "problemet" tolkas från ett annat perspektiv?	
5. Vad får den här problemrepresentationen för konsekvenser? Vilka effekter produceras genom problemrepresentationen?	Vilka möjliga konsekvenser kan dessa problemrepresentationer få för möjligheterna till rättvis planering?

Urval och datainsamling

Urval

Studien utgår från ett dokumenturval som tillsammans belyser hur social hållbarhet formuleras på olika nivåer, från regional styrning till planeringen av Västra Hamnen. På regional nivå ingår *Det öppna Skåne* eftersom dokumentet ger en bred bild av de utvecklingsmål och samhällsutmaningar som formar Malmös regionala sammanhang (Region Skåne, 2024). Därefter analyseras Översiktsplan för Malmö, eftersom den visar hur sociala utmaningar översätts till kommunal fysisk planering (Malmö stad, 2023a). För att förstå hur social hållbarhet har behandlats i Malmö ingår även Malmökommissionen och Tillväxtkommissionen, eftersom båda analyserar stadens utmaningar och lämnar rekommendationer för fortsatt utveckling (Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö, 2013; Malmö stad, 2023b). Malmö stadsbudget 2026 har valts eftersom den antagna budgeten visar hur dagens politiska styre omsätter sociala mål i konkret kommunal styrning, genom prioriteringar, mål och resurser (Malmö stad, 2025), Moderaternas budgetförslag används i studien som ett exempel på ett alternativt politiskt perspektiv på samma sociala utmaningar (Moderaterna, 2026). Tillsammans visar dokumenten hur social hållbarhet kan förstås, styras och prioriteras på olika sätt i den kommunala politiken. Slutligen analyseras *Halvtidsutvärdering av Västra Hamnen* och därefter *Västra Hamnen 2031: ett hållbart och gott liv för alla*. Detta eftersom Halvtidsutvärderingen bedömer hur tidigare mål och strategier har fungerat (Malmö stad, 2011), medan *Västra Hamnen 2031* bygger vidare på denna utvärdering och uppdaterar områdets vision, mål och strategier för den fortsatta utvecklingen (Malmö stad, 2013). Dokumenten används som diskursivt material och ska därför inte förstås som en beskrivning av Västra Hamnens nuläge 2026. Fokus ligger i stället på att analysera hur social hållbarhet formulerades när Malmö stad tog fram mål och strategier för Västra Hamnens fortsatta planering.

Tabell 2.

Översikt över studiens dokumenturval och analysstruktur.

Analysnivå	Dokumenturval	Motivering till urval	Användning i studien
Regional nivå	<i>Det öppna Skåne</i>	Dokumentet används för att placera Malmö i ett regionalt sammanhang och visa vilka bredare utvecklingsfrågor som påverkar stadens planering.	Används som bakgrund till hur social hållbarhet kopplas till regional utveckling, tillgänglighet, arbete, hälsa och delaktighet.
Övergripande nivå: Malmö stad	<i>Översiktsplan för Malmö stad, Malmökommissionen, Tillväxtkommissionen, Malmö stadsbudget 2026 och Moderaternas budgetförslag 2026.</i>	Dokumentet har valts eftersom de visar hur social hållbarhet formuleras i Malmö stads övergripande styrning och planering. Malmö stadsbudget 2026 och Moderaternas budgetförslag 2026 visar hur liknande sociala problem kan ges olika politisk innebörd.	Används för att analysera hur social hållbarhet representeras och legitimeras på övergripande kommunal nivå. Moderaternas budgetförslag används för att visa hur problemrepresentationer kan formas av politiska prioriteringar och styrningsideal.
Områdesspecifik nivå: Västra Hamnen	<i>Halvtidsutvärdering av Västra Hamnen, Västra Hamnen 2031: ett hållbart och gott liv för alla samt Pågående stadsutveckling i Västra Hamnen.</i>	Dokumentet har valts eftersom de visar hur social hållbarhet formuleras i relation till Västra hamnen med tydlig hållbarhetsprofil.	Används för att analysera hur övergripande mål om social hållbarhet översätts till områdesspecifik planering, stadsmiljöideal och aktörssamverkan.

Datainsamling

Dokumentet har hämtats från offentligt tillgängliga webbplatser hos Region Skåne, Malmö stad och Moderaterna i Malmö. Materialet består av strategier, planeringsdokument, budgetdokument och områdesspecifika dokument. Därefter har dokumenten lästs systematiskt med fokus på hur social hållbarhet formuleras, motiveras och kopplas till planering och styrning. Inga intervjuer har genomförts, eftersom studien bygger på dokumentanalys.

Analys

Forskaren som använder Bacchis WPR-analysmetod arbetar baklänges genom att utgå från de lösningar och mål som formuleras i dokumenten för att förstå vilket problem som därigenom görs synligt, det vill säga vilken problemrepresentation som skapas (Bacchi, 2009, s. xiii). I denna studie har dokumenten lästs systematiskt med fokus på hur social hållbarhet formuleras, vilka mål och strategier som lyfts fram samt vilka problem dessa formuleringar kopplas till. Att arbeta baklänges innebär här att förståelsen för social hållbarhet som begrepp ses som en lösning och svar på underliggande problem i planeringen. Efter genomläsningen av dokumenten kunde olika sätt att förstå social hållbarhet identifieras på kommunal och områdesspecifik nivå. Vidare används Bacchis WPR-frågor i analysen för att undersöka hur social hållbarhet representeras som problem, vilka antaganden som möjliggör dessa formuleringar samt vilka konsekvenser dessa sätt att formulera social hållbarhet kan få för rättvis planering.

Etiska överväganden

De etiska övervägandena handlar främst om hur dokumenten tolkas och presenteras. Eftersom analysen utgår från Bacchis WPR-analysmetod är det viktigt att tydliggöra att resultatet bygger på en tolkning av hur social hållbarhet formuleras i dokumenten. Dokumenten har därför analyserats med hänsyn till sitt sammanhang och behandlas inte som neutrala beskrivningar av verkligheten, utan som uttryck för hur social hållbarhet formuleras i planering och styrning. För att undvika missvisande tolkningar har citat, begrepp och källhänvisningar hanterats noggrant och kopplats till den kontext där de förekommer.

I samband med arbetets genomförande har AI använts som stöd i delar av skrivprocessen. Verktöget har använts för språklig bearbetning, förslag på tydligare formuleringar och rubriker samt som stöd för att strukturera tabeller på ett mer överskådligt sätt. AI har därmed använts som stöd för struktur och språk, men inte som självständig källa eller som ersättning för studiens analys. Urval av material, tolkning av dokument, tillämpning av teoretiska perspektiv och slutsatser har gjorts av författaren.

Tidigare forskning

Hållbarhet

Under de senaste decennierna har hållbarhetsfrågor fått en mer framträdande roll i policy och styrning. Hofstad lyfter särskilt Agenda 2030 som en drivkraft, eftersom de globala målen används i flera samhällssektorer bland annat av städer, företag och organisationer. Att arbeta för hållbarhet har i dag blivit ett etablerat mål, där hållbarhet ofta förstås som en sammanhängande helhet av ekologiska, ekonomiska och sociala hänsyn som ömsesidigt påverkar varandra (Hofstad, 2023, s. 1194, 1206). Begreppet hållbar utveckling fick sitt internationella genomslag i Brundtlandsrapport *vår gemensamma framtid* (1987), som än i dag fungerar som en central referenspunkt i hållbarhetsdiskussioner, där hållbar utveckling definieras som att tillgodose dagens behov utan att äventyra framtida generationers möjligheter att tillgodose sina (Hofstad, 2023, s. 1193). Efter Brundtlandsrapporten har senare diskussioner riktat uppmärksamheten mot hur globalisering, migration och urbanisering formar städer, där lokala förhållanden alltmer hänger ihop med globala processer och social sammanhållning blir central (Abrahamsson, 2015, ss. 1, 6). Samtidigt har frågor om hur hållbarhetsarbete omsätts i praktiken fått ökad betydelse. Hess och McKane visar att hållbarhetsplanering ofta tar sin utgångspunkt i klimatrelaterade mål kopplade till utsläppsminskning, medan kopplingen till social jämlikhet sällan är integrerad i planernas mål och initiativ, vilket innebär att de flesta städer fortfarande saknar ett samlat grepp om relationen mellan hållbarhet och jämlikhet. De betonar dessutom att planmål kan fungera som legitimering och kommunikation och därför inte nödvändigtvis leder till praktiskt genomförande när resurser saknas eller prioriteringar förändras (Hess & McKane, 2021, s. 462–463). Samtidigt kan hållbarhet förstås som ett positivt laddat policybegrepp. Detta bidrar till bred legitimitet och kan göra det svårt att ifrågasätta hur hållbarhet används i styrning och planering. Samtidigt fungerar hållbarhet ofta som ett övergripande ideal, men ger begränsad vägledning för hur målet ska avgränsas och omsättas i konkreta kriterier. Denna dubbelhet innebär att hållbarhet kan skapa samsyn på en generell nivå, medan diskussionen riskerar att förskjutas till frågor om vad som ska mätas, följas upp och därmed räknas som "hållbart" i praktiken (Hofstad, 2023, s. 1194, 1197, 1203). Även om hållbarhet bär på en övergripande normativ innebörd, genom idén att dagens behov ska tillgodoses utan att äventyra framtida generationers möjligheter att tillgodose sina, säger begreppet inte i sig hur denna ambition tolkas, konkretiseras eller prioriteras i ett visst sammanhang (Abrahamsson, 2015, s. 9).

I linje med detta beskriver Finansdepartementets rapport att hållbarhet inte längre handlar om balansen mellan ekonomiska, sociala och ekologiska dimensioner, utan snarare som ett synsätt där dimensionerna är hierarkiskt och funktionellt relaterade till varandra, med social hållbarhet som övergripande mål, ekologisk hållbarhet som grundläggande krav och ekonomin som ett verktyg. Många innovativa lösningar

marknadsförs som “hållbara”, men hanterar ofta enskilda problem snarare än den övergripande ohållbarheten, vilket kan skapa nya problem i andra sammanhang. Detta kan förstås som att hållbarhet riskerar att reduceras till en etikett om begreppet inte omsätts i tydliga prioriteringar, kriterier och konsekvensbedömningar. I sådana fall kan hållbarhetsmodellen tappa sin funktion som styrande princip för att hantera helhet och målkonflikter samt vägleda samhällsplaneringen mot ett hållbart samhälle. Hållbarhetsdimensionerna framställs därmed som ömsesidigt beroende och bör därför förstås som en helhet (Finansdepartementet, 2021, s. 12–13).

När hållbarhet används utan tydliga avgränsningar kan begreppet fungera som en legitimerande etikett snarare än som ett tecken på faktisk förändring. Hess och Mckane visar att hållbarhetsplaner i vissa fall får en kommunikativ funktion, där de används för att förmedla ambitioner och skapa en positiv bild utåt, snarare än att fungera som styrande dokument för vilka åtgärder som faktiskt genomförs (Hess & McKane, 2021, s. 4). En central aspekt i deras analys är därför spänningen mellan hur kopplingen mellan hållbarhet och social jämlikhet formuleras i planer och vad som faktiskt genomförs i praktiken. Planmål kan fylla flera funktioner och vara resultat av kompromisser mellan aktörer som inte har makt att påverka genomförandet. Detta skapar en osäkerhet kring vad planerna faktiskt leder till. För att förstå vilka effekter åtgärderna får behöver man därför studera genomförandet och följa upp resultaten (Hess & McKane, 2021, ss. 463–464).

Sociala hållbarhet

Social hållbarhet som begrepp

Social hållbarhet utgör en del av hållbar utveckling, men saknar en gemensam definition. En central kritik är att det är oklart hur social hållbarhet förhåller sig till andra dimensioner av hållbar utveckling och till andra sociala frågor såsom jämlikhet, välbefinnande, social sammanhållning och tillgång till grundläggande behov. Begreppets otydliga avgränsning skapar därför ett stort tolkningsutrymme för hur social hållbarhet ges innehåll i policy och planering (McGuinn et al., 2020, s. 20). Detta riskerar i sin tur att göra hållbarhetsmodellen mer normativ eller retorisk än praktiskt genomförbar. Denna begrepps-liga oklarhet uppmärksammas också av Finansdepartementet (2021), som menar att begreppet därför behöver förstås i sitt sammanhang och definieras utifrån platsens förutsättningar och behov. Social hållbarhet kan därför innebära olika saker beroende på planeringskontext, exempelvis översiktsplanering, detaljplanering eller utveckling av offentliga platser (Finansdepartementet, 2021, s. 21, 50).

Social hållbarhet beskrivs ofta genom återkommande teman, såsom jämlikhet, tillgång till grundläggande behov och tjänster, sociala sammanhållning och inkludering samt egenmakt och deltagande (McGuinn et al., 2020, s. 12, 20). Denna mångdimensionella karaktär får konsekvenser för styrning och uppföljning. I en fysisk planeringskontext innebär det att dessa teman behöver omsättas i prioriteringar och kriterier som går att jämföras och följa upp över tid. Här blir både substantiella mål, alltså vad som eftersträvas, och proceduriella aspekter, alltså hur målen ska nås, centrala (McGuinn et al., 2020, s. 26).

Samtidigt är uppföljningen svår, eftersom valet av indikatorer kan påverkas av vilken data som finns tillgänglig och vilka politiska prioriteringar som görs. Dessutom är flera sociala frågor svåra att mäta (McGuinn et al., 2020, s. 27).

Social hållbarhet som rättvisa

Utmaningen att definiera social hållbarhet beror på att begreppet är svagt utvecklat och att litteraturen ofta behandlar sociala aspekter utan att tydligt förklara vad social hållbarhet innebär (Saunders et al., 2020, ss. 4–5). Saunders et al. kopplar social hållbarhet till ett rättviseperspektiv och menar att begreppet behöver preciseras genom analytiska dimensioner för att bli användbart i både forskning och planeringsanalys (Saunders et al., 2020, s. 3). Social hållbarhet förstås genom tre sammanlänkade dimensioner. Erkännande handlar om att olika gruppers identiteter, behov och värden uppmärksammas. Representation handlar om vem som inkluderas eller exkluderas i beslutsfattande och på vilka villkor. Fördelning handlar om hur vinster, kostnader, risker och tillgång till resurser fördelas mellan grupper (Saunders et al., 2020, ss. 6–7).

Social hållbarhet kan även kopplas till frågor om välbefinnande och människors relation till plats. Här omfattar både materiella och immateriella dimensioner (Saunders et al., 2020, s. 6). De materiella dimensionerna handlar om grundläggande levnadsvillkor, tillgång till resurser, och möjligheter till inflytande. De immateriella dimensionerna handlar om tillhörighet, mening och identitet i relation till plats (Saunders et al., 2020, s. 3, 6, 9–10). Sammanfattningsvis kan social hållbarhet, utifrån Saunders et al.s tolkning, förstås som en rättviseorienterad helhet. Det innebär att social hållbarhet inte bara handlar om vilka sociala värden som lyfts fram, utan också om vilka grupper som erkänns, får inflytande och får del av planeringens resurser och resultat. Därför behöver social hållbarhet analyseras genom hur erkännande, representation och fördelning samspelar i praktiken, snarare än genom en enskild indikator (Saunders et al., 2020, s. 6–7).

Social hållbarhet i stadsutveckling

Enligt Abrahamsson är social hållbarhet ett eftersträvat mål, men också något som blir allt svårare att uppnå i takt med dagens samhällsomvandlingar. Samtida städer präglas av ett omvandlingstryck där ojäm globalisering, förändrade migrationsmönster och urbanisering ökar pressen på urbana samhällen. I denna omvandling framstår städer som centrala aktörer i en ökad konkurrens, där utvecklingsstrategier kopplas till attraktivitet, innovation och en kunskapsinriktad utveckling. Abrahamsson beskriver exempelvis Malmö som en stad som försökt utvecklas genom satsningar på kunskap, grön omställning och framtidsinriktad tillväxt. Samtidigt visar han att denna utveckling kan bidra till urban uppdelning, gentrifiering och segregation. Detta sker bland annat genom att nya arbetstillfällen främst gynnar högutbildade grupper samtidigt som stigande bostadspriser tränger undan andra grupper till mindre attraktiva områden. I förlängningen riskerar detta att försvaga både den sociala sammanhållning och stadens

konkurrenskraft, eftersom staden då gradvis förlorar sin förmåga att fungera som en innovativ och kreativ miljö (Abrahamsson, 2015, ss. 6–7).

Troligtvis är detta också anledningen till att Abrahamsson menar att social hållbarhet bör förstås som ett omstritt begrepp "*flytande signifikant*", som bör analyseras som en balanspunkt mellan säkerhet, utveckling och rättvisa. I denna förståelse behöver spänningar och målkonflikter mellan värdena hanteras öppet, eftersom ett underskott i något av dem exempelvis rättvisa i relation till säkerhet och utveckling på sikt gör staden socialt ohållbar (Abrahamsson, 2015: 1, 10). Social hållbarhet kräver därför inte bara insatser som skapar kontroll och stabilitet, utan också åtgärder som stärker tillit, delaktighet och invånares inflytande. I detta perspektiv blir medskapande och medborgardialog viktiga förutsättningar för att social hållbarhet ska kunna omsättas i praktiken (Abrahamsson, 2015, ss. 1, 12–13).

Sammantaget innebär detta att social hållbarhet hos Abrahamsson framstår som en styrningsfråga. Genomförandet bärs inte endast av kommunen som ensam aktör, utan formas genom samproduktion och partnerskap mellan flera aktörer. En sådan ordning innebär att ansvar och handlingsutrymme förskjuts mellan offentliga och privata intressen, vilket påverkar vilka prioriteringar som får genomslag och hur sociala mål faktiskt kan omsättas i stadsutvecklingens praktik (Abrahamsson, 2015: 1, 7). Detta blir tydligt i Abrahamssons exempel från Malmö och Göteborg. Han visar att båda städerna har utvecklats mot attraktiva kunskapsstäder genom satsningar på innovation, tillväxt och konkurrenskraft. Samtidigt har utvecklingen också bidragit till segregation, gentrifiering och ökade sociala skillnader. Därmed visar Abrahamsson att ekonomisk framgång och sociala utmaningar kan existera samtidigt. Social hållbarhet blir därför som tidigare nämnts en fråga om vilka prioriteringar som får genomslag i stadsutvecklingen (Abrahamsson, 2015: 6–7).

Social hållbarhet i planering

Tran och Rydin (2019) analyserar visionsprogrammet för Norra Sorgenfri i Malmö och diskuterar hur social hållbarhet kopplas till den fysiska planeringens roll i att skapa förutsättningar för stadsliv och relationer mellan olika grupper. De visar att programmet utgår från en integrationslogik där segregation antas kunna motverkas genom stadens fysiska utformning. Offentliga rum och mötesplatser ges därför en central roll, eftersom vardagliga möten mellan grupper framställs som ett sätt att främja social hållbarhet (Tran & Rydin, 2019, s. 12). I denna tolkning blir det i praktiken "oviktigt" var människor bor, eftersom sociala mål främst kopplas till hur människor rör sig och möts i stadens gemensamma miljöer. Därmed kan boendesegregation kvarstå, samtidigt som planeringen ändå framställs som socialt integrerande genom att olika grupper förväntas mötas i offentliga rum (Tran & Rydin, 2019, s. 29). Detta stämmer med artikelns analys av hur mötesplatser och offentliga rum lyfts fram som planeringens verktyg för sociala mål. Samtidigt framhåller författarna att visionsprogrammet betonar attraktivitet för besökare och kopplar detta till föreställningar om den kreativa klassen. Därigenom uppstår en spänning mellan

ambitioner om inkludering och en stadsutveckling som drivs av konkurrens och platsmarknadsföring (Tran & Rydin, 2019, s. 21, 23).

Tran och Rydin visar därför att social hållbarhet i planeringen ofta görs till en fråga om hur staden utformas fysiskt. Fokus hamnar på stadsform, attraktiva miljöer och mötesplatser, där offentliga rum förväntas skapa möten mellan olika grupper. Författarna menar att detta kan bli problematiskt, eftersom det riskerar att dölja mer grundläggande orsaker till ojämlikhet och exkludering, till exempel bostadsmarknadens villkor, ekonomiska resurser och tillgången till bostäder. Författarna kopplar detta till en bredare utveckling där tillväxt och konkurrens prioriteras framför social rättvisa (Tran & Rydin, 2019, ss. 33–34).

En liknande problematik lyfts även av Katarina Nylund (2014) i *Conceptions of justice in the planning of the new urban landscape*, där hon undersöker hur social rättvisa hanteras inom den fysiska planeringen i Malmö. Hennes analys visar att stadens framtidsvisioner betonar social sammanhållning snarare än frågor om ojämlikhet och segregation. Enligt Nylund har frågor om rättvisa och människors olika behov kommit att hanteras genom ett fokus på öppna offentliga platser och möjligheten till möten, snarare än genom en bredare diskussion om sociala och materiella villkor. Nylund menar att detta är problematiskt eftersom uppmärksamheten då riskerar att riktas mot stadens rumsliga utformning snarare än mot de sociala och materiella villkor som ligger bakom ojämlikhet och segregation (Nylund, 2014, s. 41, 51, 53).

Social hållbarhet i styrning och makt

Att social hållbarhet ges olika innebörd i styrning och planering kan förstås mot bakgrund av att det fortfarande saknas tydlig kunskap om hur sociala mål ska definieras, prioriteras och omsättas i praktiken. Hess och McKane undersöker hållbarhetsplaner och initiativ i de 50 största städerna i USA och visar att kopplingen mellan hållbarhetsplanering och social rättvisa har fått ökad uppmärksamhet, men att många städer fortfarande saknar ett samlat angreppssätt för att integrera jämlikhetsaspekter i planeringens mål och åtgärder (Hess & McKane, 2021, ss. 462–463). De understryker också att planmål ofta fungerar som kompromisser mellan intressenter, vilket innebär att kopplingen mellan målformuleringar och faktisk implementering inte är självklar och att prioriteringar kan förskjutas i genomförandefasen (Hess & McKane, 2021, ss. 463–464). Men även om social hållbarhet lyfts fram i policy, planer och visioner, framstår det inte alltid tydligt hur begreppet ska definieras. Detta kan kopplas till Hofstad (2023), som visar att social hållbarhet tidigare har fått mindre uppmärksamhet än ekologiska och ekonomiska dimensionerna, men att begreppet under senare tid har blivit mer framträdande inom både policy och forskning. Samtidigt kvarstår utmaningen att social hållbarhet ofta kopplas till breda ambitioner, såsom rättvisa, inkludering och rättvis tillgång till stadens resurser, utan att det tydliggörs hur dessa mål ska omsättas i konkreta prioriteringar och åtgärder (ss. 1193–1194). Detta skapar ett tolkningsutrymme där olika aktörer, intressen kan påverka vilka sociala mål som får genomslag i praktiken.

Rätten till staden

Social hållbarhets öppna betydelse kan förstås som mer än en begreppsfråga. Eftersom begreppet kan fyllas med olika innehåll skapas ett tolkningsutrymme där olika aktörer kan påverka vilka behov, problem och prioriteringar som får legitimitet i planeringen (McGuinn et al., 2020, s. 20). Här blir tolkningsutrymme inte bara en praktisk utmaning i planeringsarbetet, utan också en politisk fråga om vem som får tolkningsföreträde. Social hållbarhet blir därmed en fråga om makt, vilka aktörer som får definiera problemen, vilka behov som erkänns och vilka prioriteringar som därigenom framstår som legitima.

Det urban teoretiska perspektivet

Kulturgeografen och urbanteoretikern David Harvey beskriver hur en nyliberal stadsutvecklingslogik tenderar att omvandla stadslivets värden och gemensamma resurser till marknadsvaror. Med nyliberal stadsutveckling avses här en planerings- och styrningslogik där marknadens villkor, privat ägande, investeringar och ekonomisk konkurrens får stort inflytande över stadens utveckling. Det innebär att tillgången till det urbana formas av betalningsförmåga. Urbanisering blir därmed också en klassrelaterad process, eftersom ekonomiska överskott som skapas genom stigande markvärden ofta hamnar hos ett fåtal aktörer, snarare än att fördelas jämlikt mellan stadens invånare (Harvey, 2012, ss. 14, 87–88).

Harvey framhåller att offentliga funktioner, såsom bostäder, utbildning, sjukvård och offentliga rum, historiskt har varit centrala för stadens utveckling. Dessa har ofta har formats genom politiska konflikter snarare än genom marknadens logik. Harvey menar att politiska strategier bör begränsa vinstlogikens och privatiseringens inflytande över urbana resurser, samtidigt som demokratisk kontroll och social rättvisa stärks i stadens utveckling (Harvey, 2012, ss. 14, 72–73, 87–88). Harvey blir därmed relevant för denna studie, eftersom hans perspektiv visar hur ekonomiska maktförhållanden påverkar möjligheterna till rättvisa, delaktighet och jämlik tillgång till staden.

I Harveys vidare resonemang kopplas detta till hur rättigheter förstås inom en sådan stadsutvecklingslogik. Han menar att mänskliga rättigheter i detta sammanhang ofta kopplas till individens rätt att äga, investera och skapa ekonomisk vinst. När denna förståelse dominerar riskerar rättigheter att begränsas till det som kan ägas och prissättas, samtidigt som kollektiva intressen, såsom gemensamma resurser, sociala nyttigheter och demokratiskt inflytande, får mindre utrymme i policy och planering. Rätten till staden handlar därför inte bara om att få vistas i staden, utan om att kunna delta i och påverka hur staden utvecklas, organiseras och förändras. Harvey menar att denna rätt ofta är svår att tillgodose eftersom inflytandet över stadsutvecklingen formas av ägande, investeringar och vinstintressen (Harvey, 2009, ss. 315–317).

Enligt Rossi (2018), finns det ett behov av ett kritiskt perspektiv som visar hur stadsutveckling präglas av makt, konflikter och ojämlika villkor i den kapitalistiska staden. Ett sådant perspektiv kan också bidra med nya politiska idéer. I en sådan utveckling kan sociala behov trängas undan när stadsutveckling formas av ekonomiska intressen och vinstlogiker (Rossi, 2018, s. 2). I linje med Lefebvres perspektiv framhåller Rossi att rätten till staden inte handlar om att återgå till en äldre stad, utan om att staden ska utvecklas utifrån människors vardagsliv och gemensamma behov, snarare än för ekonomisk vinst. Frågor som bostäder, utbildning och transporter blir därmed inte bara praktiska planeringsfrågor, utan också frågor om samhälleliga spänningar och ojämlika maktförhållanden. Därför behöver de förstås och analyseras som politiska och sociala konflikter, inte bara som tekniska problem (Rossi, 2018, s. 4).

Kritisk urbanteori kan på så sätt förstås som ett perspektiv som riktar kritik mot dominerande ideologier, maktförhållanden, sociala orättvisor i staden. Samtidigt handlar perspektivet inte bara om att kritisera kapitalismen, utan också om att visa andra möjliga sätt att organisera stadsutveckling. Rossi framhåller att urbana konflikter förstås behöver i relation till kapitalismens förändringar och till stadens betydelse för arbete, investeringar och ekonomiska tillväxt. Staden är därmed inte bara en plats för vardagsliv, utan också en central plats där kapital växer, investeras och omsätts. Kritisk urbanteori blir därför viktig för att förstå stadens roll i kapitalistiska samhällen och de konflikter som denna utveckling skapar (Rossi, 2018, ss. 1–2, 4).

I *The Routledge Handbook of Henri Lefebvre, The City and Urban Society* diskuterar rätten till staden som ett kritiskt perspektiv på urbanisering, makt och ojämlikhet. Leary-Owhin och McCarthy samt Mur-rani visar att rätten till staden både är ett teoretiskt begrepp och ett praktiskt perspektiv för att förstå hur urbana resurser, rum och möjligheter fördelas i staden (Leary-Owhin & McCarthy, 2020, ss. 2–4; Mur-rani, 2020, ss. 402–404). I handboken kopplas detta till ett historiskt perspektiv där urbanisering förstås i relation till kapitalismens sätt att organisera produktion, samhälle och ojämlikhet. Huchzermeyer beskriver kapitalismen som ett system präglad av motsättningar (Leary-Owhin & McCarthy, 2020, s. 2; Huchzermeyer, 2020, s. 470). Medan Haas samt Wiedmann och Salama visar hur investeringar och tillväxtorienterad urbanisering kan förstärka skillnader mellan sociala grupper och begränsa vissa gruppers tillgång till bostäder, resurser och attraktiva stadsmiljöer (Leary-Owhin & McCarthy, 2020, s. 2; Haas, 2020, ss. 42–43; Wiedmann & Salama, 2020, ss. 349–350, 353). I handboken utvecklar denna problematik i en latinamerikansk kontext och visar hur skuldrisken bidrog till en nyliberal utveckling där privata banker och finansiella aktörer fick ökat inflytande över staters utvecklingsinriktning. Detta kopplas till privatisering, avreglering och en förändrad roll för staten (Hesketh, 2020, ss. 52–53). Lyytinen fördjupar frågan om vem rätten till staden gäller genom att studera flyktingar med funktionsnedsättning i Kampala, Uganda. I hennes analys framstår rätten till staden inte som en allmän rättighet för alla, utan som en fråga om utsatthet, exkludering och ojämlik tillgång till service, skydd, materiella resurser och möjligheten att påverka sin vardag (Lyytinen, 2020, ss. 382–383, 389). Sammantaget visar dessa bidrag att rätten till staden handlar om mer än fysisk tillgång till urbana rum. Begreppet visar också vilka

grupper som erkänns, vilka behov som prioriteras och vilka aktörer som får möjlighet att påverka stadens utveckling.

Hos Harvey sätts denna problematik in i ett bredare sammanhang, där rätten till staden förstås som en demokratisk rätt att påverka stadens utveckling snarare än bara få tillgång till den stad som redan finns. Det innebär en rätt att kräva en framtida stad än den som formats av privat egendom, vinstintressen och marknadsstyrd stadsutveckling. I detta perspektiv bör där sociala behov ges företräde framför marknadens prioriteringar. Harvey menar att kapitalismens krav på ständig ekonomisk tillväxt bidrar till materiell ojämlikhet och ökade klyftor mellan rika och fattiga. Detta kan också kopplas till arbetslöshet och bostadsproblem i vissa delar av staden. Rätten till staden blir därmed ett sätt att förstå hur stadens resurser fördelas och hur ojämlikhet kan återskapas genom den kapitalistiska stadsutvecklingen (Harvey, 2012, ss. 52–53, 128, 138).

Rättvis planering

De kritiska perspektiv som diskuterats ovan kopplar rätten till staden till kapitalism, makt och ojämlik urban utveckling. Susan Fainstein (2010) presenterar i *The Just City* ett delvis annat perspektiv. I stället för att utgå från en grundläggande systemförändring fokuserar hon på hur rättvisa kan hanteras inom ramen för det existerande planeringssystemet. Urban orättvisa förstås här som något som skapas genom kommunala investeringar, regleringar och planeringsbeslut. När resurser riktas mot projekt som stärker tillväxt och fastighetsvärden kan redan starka grupper gynnas, medan socialt utsatta grupper riskerar att marginaliseras. Fainstein visar att sådana mönster kritiserades redan under 1960-talet, då beslut ofta prioriterade innerstadens företag och idrottsanläggningar framför skolor och offentliga rum (Fainstein, 2010, ss. 3, 5–6).

Här skiljer sig Fainstein från perspektiv som menar att rätten till staden kräver ett tydligare alternativ till kapitalismen. Harvey och Potter menar att hennes rättviseperspektiv är begränsat eftersom det utgår från förändring inom ett system som redan skapar orättvisa. De lyfter också att vad som räknas som rättvist ofta avgörs i politiska sammanhang där olika aktörer har olika mycket makt över policy och beslut (Harvey & Potter, 2009, ss. 40–41, 45–46). Fainstein är medveten om denna problematik och menar att det inte är enkelt för kommuner att genomföra rättvisare policys. Kommuner verkar inom större ekonomiska och politiska sammanhang, vilket påverkar deras möjlighet att fördela resurser mer rättvist och möta olika gruppers behov (Fainstein, 2010, ss. 17–18). Samtidigt kritiserar hon kritisk urbanteori för att ofta efterfråga mer demokratiska processer utan att tydligt visa hur dessa ska genomföras i praktiken. I en planeringskontext räcker det därför inte att tala om ökat deltagande. Det behöver också klargöras genom vilka institutioner, beslut och prioriteringar en mer rättvis stadsutveckling faktiskt kan förverkligas (Fainstein, 2010, s. 24).

Fainstein väljer rättvisa som sitt centrala begrepp eftersom det visar hur materiella och immateriella resurser fördelas i staden. Till skillnad från jämlikhet, som ofta bygger på principen att alla ska behandlas

lika, handlar rättvisa om att ta hänsyn till människors olika behov och livsvillkor. Hon visar också att demokrati inte automatiskt leder till rättvisa, eftersom politiska prioriteringar ofta riktas mot sådant som ger snabba och synliga resultat, exempelvis byggnader och infrastruktur, snarare än mot mer långsiktiga sociala satsningar. Fainstein menar att sådana investeringar lättare kan visas upp för invånare, medan sociala investeringar i exempelvis människors livsvillkor är mindre synliga och ofta tar längre tid att ge resultat (Fainstein, 2010, ss. 8, 36, 81–82).

Fainstein problematiserar även mångfald som planeringsmål. Hon visar att mångfald inte automatiskt leder till minskad exkludering, utan kan i vissa fall bidra till undanträngning, gentrifiering eller förlorad tillhörighet. Mångfald behandlas ofta som ett självklart mål i fysisk planering, utan att det tydligt förklaras hur den ska skapas, vilka grupper som gynnas och vilka som riskerar att missgynnas. Om ett område blir mer socialt blandat genom att resursstarka grupper flyttar in, betyder det inte automatiskt att området blir mer rättvist. Det kan samtidigt leda till att låginkomsttagare känner sig undanträngda, mindre hemma eller får svårare att bo kvar. Närvaron av olika grupper på samma plats innebär därför inte i sig att maktskillnader, ojämlikhet, social exkludering eller konflikter mellan grupper försvinner. Mångfald är därmed inte tillräcklig för att skapa rättvisa eller social inkludering (Fainstein, 2010: 73–75).

Politisk styrning

Det ökade intresset för social hållbarhet kan förstås mot bakgrund av ett växande behov av att hantera orättvisor i samhället. Detta kan kopplas till bredare samhällsförändringar som präglas av globalisering och en nyliberal utvecklingslogik, där resurser som bostäder, arbete, service och inflytande riskerar att fördelas ojämnt. Konsekvenserna drabbar ofta grupper som redan befinner sig i svagare sociala och ekonomiska positioner, exempelvis låginkomsttagare, arbetslösa och boende i socioekonomiskt utsatta områden. Tillsammans med svårigheterna att definiera och mäta social hållbarhet gör detta arbete för ökad social hållbarhet i fysisk planering mer komplext. Frågor om styrning, ansvar och prioriteringar får därmed ökad betydelse.

Detta behöver i sin tur förstås utifrån statens förändrade roll. Abrahamsson beskriver en förskjutning från hierarkisk stadsstyrning till mer nätverksbaserad styrning, där offentliga och privata aktörer får större betydelse. En sådan styrning kan skapa nya möjligheter för samarbete, men den kan också förskjuta makt och resurser på ett sätt som gör det svårare att uppnå social hållbarhet (Abrahamsson, 2015, ss. 3, 7–8). För att styrningen ska bidra till en social hållbar stad krävs därför att utveckling, säkerhet och rättvisa balanseras och att målkonflikter mellan olika intressen hanteras öppet. Abrahamsson betonar särskilt att beslutsfattare och medborgare behöver delta tillsammans i hela beslutsprocessen, från problemformulering till genomförande. Social hållbarhet förutsätter därmed inte bara samverkan mellan

offentliga och privata aktörer, utan också verklig delaktighet, tillit och medborgarinflytande (Abrahams-son, 2015, ss. 1, 10, 12–13).

Även om Hess och McKane (2021) inte uttryckligen använder styrning som teoretiskt begrepp, är deras resultat relevanta för frågor om styrning, eftersom de visar hur kommunala prioriteringar, resurser och genomförande formar vilka mål som får genomslag i städers hållbarhetsarbete. Genom en analys av hållbarhets och klimatplaner i de 50 största städerna i USA visar de att social jämlikhet i ökande grad kopplas till hållbarhetsarbetet, men att denna koppling varierar beroende på vilka mål och initiativ som betonas. Författarna identifierar 21 typer av mål och insatser genom vilka amerikanska städer försöker koppla samman hållbarhet och jämlikhet i sina planer. Dessa mål och insatser rör bland annat byggnader, energi, livsmedel, grönstruktur, luftkvalitet och transporter och omfattar exempelvis åtgärder för bättre tillgång till kollektivtrafik, gröna jobb, hälsosammare bostäder samt förbättrad tillgång till parker och grönområden. Samtidigt visar studien att bara sju av de 21 måltyperna finns med i fler än hälften av de undersökta städerna. Detta tyder på att många kommuner tar upp vissa frågor om hållbarhet och jämlikhet, men att de fortfarande saknar ett samlat grepp om hur dessa frågor ska integreras i planeringen. Planernas mål inte nödvändigtvis genomförs i praktiken, eftersom genomförandet påverkas av ekonomiska förutsättningar och av att beslutsfattare tenderar att prioritera mål som är billiga, har högt symbolvärde eller lätta att genomföra (Hess & McKane, 2021, ss. 462–463, 470–472).

Fainstein visar på liknande sätt att globalisering och ökad konkurrens mellan städer om investeringar har stärkt privata aktörers inflytande i planeringsprocesser. Stadsutveckling har därmed kommit att formas genom offentlig och privata samarbeten. Även om den offentliga regleringen fortfarande är starkare i Europa än i USA menar hon att samarbeten mellan offentliga och privata intressen har fått ökad betydelse även i europeiska sammanhang. För denna studie är detta relevant eftersom social hållbarhet inte bara handlar om vilka mål som formuleras i planeringsdokument, utan också om vilka aktörer, resurser och prioriteringar som får genomslag när målen ska omsättas i praktiken (Fainstein, 2010: 176–177, 179–180).

Offentliga och privata aktörers roll i planeringen

Styrningen inom svensk planering har förändrats över tid. Detta syns bland annat i Malmö stads arbete med segregation och social ojämlikhet, där traditionell politisk styrning i ökad utsträckning har kompletterats med samverkan mellan kommunen, privata aktörer och andra samhällsaktörer. Denna utveckling har ofta motiverats med att samverkan mellan offentliga och privata aktörer kan främja pluralism, delaktighet och bredare deltagande i arbetet med komplexa sociala problem. Samtidigt bör privata aktörers roll inte förstås som negativ i sig. Samverkan med privata aktörer kan bidra med resurser, genomförandekraft, kunskap och innovationsförmåga som kommunen inte alltid har tillgång till på egen hand. Frågan handlar därför snarare om hur sådan samverkan organiseras och styrs, samt vilka sociala mål som ges tyngd när offentliga och privata intressen möts i planeringsprocessen.

Larsson visar dock att sådana styrningsreformer som nämnts ovan inte nödvändigtvis leder till ökad inkludering i praktiken. I Malmö stärktes samarbetet mellan offentliga och privata aktörer efter Malmökommissionens slutrapport, samtidigt som medborgare och marginaliserade grupper fick mer begränsad tillgång till politiska processer och inflytande. Nätverksstyrning kan därmed skapa nya former av samverkan, men leder inte automatiskt till det deltagande som eftersträvas. I stället kan sådana styrningsformer också förstärka ojämlika maktförhållanden mellan olika aktörer (Larsson, 2021: 362–365, 375–377).

Detta är relevant eftersom social hållbarhet även handlar om vilka aktörer som får påverka stadens utveckling. Nylund visar att denna utveckling i Malmö har präglats av ökande inkomstskillnader och fördjupad segregation, samtidigt som tidsbegränsade projekt inte har varit tillräckliga för att motverka dessa problem (Nylund, 2014, s. 42–43, 49). Detta visar att social hållbarhet inte bara kan förstås som en fråga om målformuleringar, utan också som en fråga om långsiktig styrning, ansvar och resursfördelning.

Här vore det möjligt att göra en parallell till Guy Baeten (2012) samt Ståle Holgersen och Andreas Malm (2015), som på olika sätt belyser Västra Hamnen i Malmö som ett stadsutvecklingsprojekt präglat av marknadsorienterade intressen och nyliberal planering. Baeten beskriver området som ett högprofilerat nyliberalt stadsutvecklingsprojekt, där modern arkitektur, attraktivitet och ekonomiskt starka grupper fick en central roll i områdets utveckling (Baeten, 2012, s. 22, 38).

I linje med detta visar Holgersen och Malm att områdets miljöprofil också användes som en affärsstrategi, där gröna lösningar bidrog till att höja områdets värde, attrahera hyresgäster och stärka stadens varumärke (Holgersen & Malm, 2015, s. 282). Västra Hamnen kan därmed förstås som ett exempel på hur hållbar stadsutveckling kan kopplas till attraktivitet, marknadsvärden och privata intressen. Guy Baeten (2012) menar vidare att nyliberal planering riskerar att omvandla den kommunala planeringen till en vinstorienterad utvecklingsregim som strävar efter att öka stadens konkurrenskraft i stället för att sträva efter en rättvis planering (Baeten, 2012: 22, 25).

Pries (2020) lyfter ett liknande resonemang genom sin analys av Malmö och visar hur kommunala planering har omformats i en nyliberal riktning. Planeringen har alltmer riktats mot att göra staden attraktiv för välutbildade invånare genom exklusiva bostäder och privata satsningar. Samtidigt används social planering fortfarande, men inom en logik där konkurs och attraktivitet får stort utrymme. Detta kan bidra till en mer uppdelad stad, där vissa områden och grupper prioriteras framför andra (Pries, 2020, ss. 257, 259, 262–263). En planering som präglas av attraktivitet, investeringar och konkurrens riskerar att begränsa kommunens möjligheter att prioritera rättvisa mål, eftersom resurser och insatser riskerar att riktas mot stadens attraktivitet snarare än mot grupper och områden med störst sociala behov.

McGuinn et al. bidrar till en generell förståelse av varför detta är viktigt för social hållbarhet. De framhåller att sociala mål inte kan hanteras som tekniska frågor, eftersom de alltid innebär prioriteringar och avvägningar mellan olika intressen. Vilka mål som får genomslag beror därför på politiska beslutspro-

cesser och på vilka aktörer som har störst inflytande. Social hållbarhet blir därmed en fråga om makt: vem som får definiera problemen, vilka behov som prioriteras och vilka åtgärder som framstår som legitima (McGuinn et al., 2020, ss. 56, 65). För denna studie innebär det att Malmö stads planeringsdokument behöver analyseras inte bara utifrån vilka sociala mål som formuleras, utan också utifrån hur dessa mål legitimeras och vilka prioriteringslogiker som framträder.

Dokumentanalys

Region Skåne och Malmö

Malmö utgör studiens empiriska utgångspunkt och behöver förstås i relation till sitt regionala sammanhang. Staden ligger i Skåne och ingår i Öresundsregionen, vilket gör att stadens utveckling påverkas av både lokala och regionala förutsättningar. (Øresundsbro Konsortiet, 2019, s. 2).

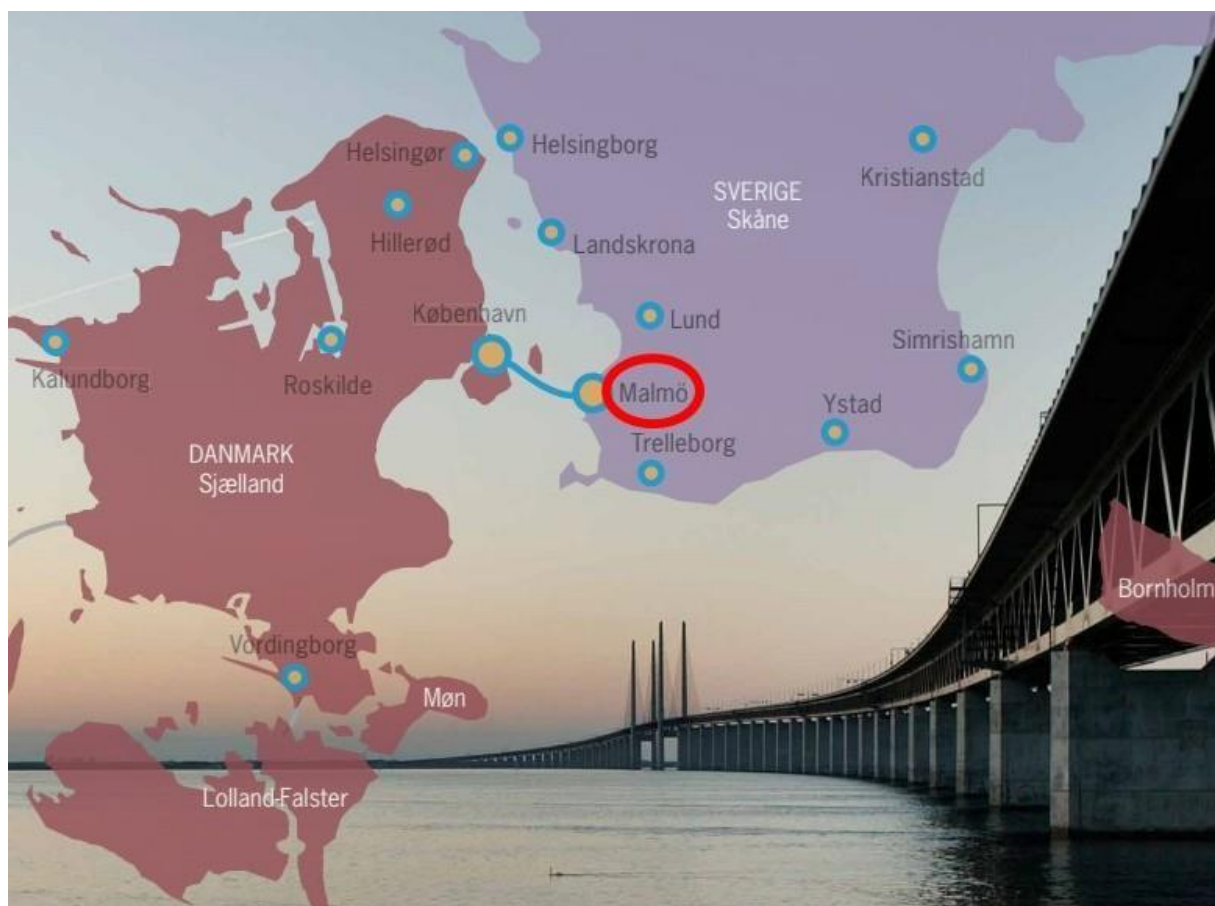

Bild 1. Öresundsregionen omfattar Skåne, Sjælland, Møn, Lolland-Falster och Bornholm. Regionen har en befolkning på cirka 3,7 miljoner invånare, fördelade mellan 1,2 miljoner i Sverige och 2,5 miljoner i Danmark. Modifierad från Øresundsbro Konsortiet (2019, s. 2). Egen markering i form av röd cirkel.

Malmö är Sveriges tredje största stad efter Stockholm och Göteborg, och den 31 december 2025 hade staden 367 924 invånare. Malmö har en relativt ung befolkning, där drygt hälften av invånarna är under 35 år. Av dessa är 20 procent under 18 år och 16 procent mellan 25 och 34 år. Enligt 2025 års befolkningsprognos förväntas Malmös befolkning öka med drygt 29 000 personer, från 365 644 invånare i slutet av 2024 till omkring 395 000 år 2035 (Malmö stad, u.å.). Staden utveckling behöver samtidigt förstås i relation till de regionala sammanhang som Malmö ingår i, där både Skåne och Öresundsregionen utgör viktiga förutsättningar för den fortsatta samhällsutvecklingen.

Utmaningar och utvecklingsinriktningar i Skåne

I den regionala utvecklingsstrategin *Det öppna Skåne* lyfter Region Skåne (2024) fram ett antal centrala utmaningar för regionen och anger en gemensam inriktning för det fortsatta utvecklingsarbetet. Strategin syftar därigenom till att skapa riktning, samordning och gemensamma prioriteringar för de aktörer som arbetar med Skånes utveckling (Region Skåne, 2024, ss. 4, 14–15). De utmaningar som särskilt betonas handlar bland annat om lägre tillväxt och högre arbetslöshet, bristande transportinfrastruktur, ett utsatt säkerhetspolitiskt läge, obalans mellan elproduktion och elkonsumention, samt tydliga skillnader mellan östra och västra Skåne (Region Skåne, 2024, ss. 4–6). I strategin framhålls även att Skåne påverkas av bredare samhällsförändringar, såsom demografiska förändringar och klimatförändringar, samtidigt som regionens läge i Öresundsregionen skapar både möjligheter och utmaningar genom ökad internationell tillgänglighet och gränshinder mellan Sverige och Danmark (Region Skåne, 2024, ss. 5, 19–20). Som övergripande vision formulerar Region Skåne ett öppet, sammanhållet och hållbart Skåne, där invånarna har en god livskvalitet som möjliggörs genom ett demokratiskt och inkluderande samhälle med förutsättningar för människor att forma sina liv. Denna utveckling beskrivs också bygga på livslångt lärande, en attraktiv närmiljö, högkvalitativ välfärd samt en gemensam innovationsförmåga inom både näringsliv som offentlig sektor (Region Skåne, 2024, s. 4). För att möta dessa utmaningar prioriteras fyra områden: hela Skåne, ökad innovation och konkurrenskraft, stärkt delaktighet genom kompetensförsörjning, utbildning och sysselsättning samt bättre hälsa för alla. Dessa områden kompletteras dessutom av övergripande perspektiv som omfattar miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet, internationell samverkan och internationalisering, digitalisering samt beredskap och resiliens (Region Skåne, 2024, ss. 2, 4, 7, 12–13).

Utmaningar i Malmö

Översiktsplan

De utmaningar och mål som Region Skåne lyfter fram gäller hela Skåne-regionen och bidrar därmed till en förståelse av den regionala kontext som Malmö delar med övriga kommuner i regionen. I Översiktsplan för Malmö 2023 formuleras dock stadens utmaningar mer specifikt i termer av klyftor inom staden och behovet av att minska skillnader i livsvillkor mellan olika grupper och områden. Malmö stad beskriver att det, trots en positiv utveckling inom vissa delar av staden, fortfarande finns stora skillnader i hälsa och välfärd samt tydliga skillnader mellan olika grupper och områden när det gäller skolresultat, sysselsättning och bostadsvillkor (Malmö stad, 2023a, ss. 7–8).

Det framhålls också att hushåll med svag ekonomi och begränsade möjligheter att etablera sig på bostadsmarknaden har svårt att få tillgång till en bostad. Samtidigt som en stor andel barn i Malmö lever under ekonomisk utsatthet eller trångbodda hushåll, samt att socialt deltagande och tillit varierar mellan olika delar av staden. Dessa förhållanden beskrivs som centrala utmaningar som måste hanteras för att alla Malmöbor ska kunna ta del av stadens positiva utveckling (Malmö stad, 2023a, ss. 8–9).

Utmaningarna framstår därmed inte bara som socioekonomiska utan också som rumsliga, eftersom Malmö beskrivs som en stad med barriärer som skiljer närbelägna stadsdelar åt och därmed bidrar till en mer uppdelad stad. Översiktsplanen betonar därför att stadsplaneringen behöver bidra till att överbrygga sådana barriärer och skapa förutsättningar för en mindre segregerad stad (Malmö stad, 2023a, ss. 15–16). Mot denna bakgrund blir översiktsplanens övergripande mål och visioner centrala att presentera, eftersom de visar vilka utvecklingsinriktningar Malmö stad lyfter fram som svar på de sociala och rumsliga utmaningar som identifieras i dokumentet.

Malmö övergripande mål och visioner

I Malmö översiktsplan från 2023 anges tre prioriterade inriktningar för stadens fortsatta utveckling som hållbar stad: *''Malmö som regional motor för grön tillväxt och sysselsättning''*, *''staden som kulturell och demokratisk livsmiljö''*, *''en nära, tät, grön och funktionsblandad stad''*. Dessa beskrivs utgå från sociala, ekonomiska och miljömässiga perspektiv och svarar mot de 17 globala målen i Agenda 2030. De övergripande målen för denna utveckling är att Malmö ska vara en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar stad samt en attraktiv stad att bo och verka i. Samtidigt betonas att planeringen, i takt med att staden växer, behöver säkerställa en god livsmiljö med minskad miljöbelastning (Malmö stad, 2023a, s. 12).

MALMÖ SOM REGIONAL MOTOR FÖR GRÖN TILLVÄXT OCH SYSSELSÄTTNING

Inom denna prioritering lyfts tillgången till arbete och egen försörjning fram som avgörande för Malmö fortsatta utveckling. Staden ska vidareutvecklas som en attraktiv stad för boende, besökare och företag, samtidigt som starka kopplingar till övriga Skåne, Öresundsregionen och Europa ska bidra till både Malmö och regionens utveckling. I detta sammanhang framställs Malmö som en nationell kärna med starka samband till Köpenhamn, Lund, övriga Skåne och Europa. Förbättrade pendlingsmöjligheter och regionala kopplingar ses som centrala för utvecklingen. Det betonas också att Köpenhamn, Malmö och Lund tillsammans ska stärka den ekonomiska utvecklingen i Öresundsregionen (Malmö stad, 2023a, ss. 12–13). Till denna prioritering kopplas också Malmö som utbildnings- och forskningsstad. Malmö ska stärkas som student- och forskningsstad, där en attraktiv studentmiljö med bostäder, mötesplatser och kollektivtrafikhärlägen lyfts fram som viktiga förutsättningar. Även samarbete mellan lärosäten och andra samhällsaktörer betonas som betydelsefullt (Malmö stad, 2023a, s. 13).

STADEN SOM KULTURELL OCH DEMOKRATISK LIVSMILJÖ

För att Malmö ska utvecklas som en kulturell och demokratisk livsmiljö betonas att stadsplaneringen ska bidra till en god livsmiljö som är trygg, jämställd och hälsosam för alla åldersgrupper, oavsett funktionsförmåga. Planeringen ska också skapa förutsättningar för möten inom och över sociala och kulturella barriärer. I detta sammanhang lyfts bostad, utbildning och försörjningsmöjligheter fram som grundläggande förutsättningar för ett väl fungerande vardagsliv, samtidigt som ett mångsidigt och jämnt

fördelat utbud av mötesplatser, fysisk aktivitet och social verksamhet beskrivs som viktigt för hälsa och delaktighet (Malmö stad, 2023a, ss. 14–15). Det framgår också att planeringen inte bara formar den fysiska miljön, utan även skapar förutsättningar för delaktighet, möten och en känsla av sammanhang bland stadens invånare. Stadsutvecklingen ska därför ta hänsyn till invånarnas upplevelser och användning av staden, där dialog, medskapande, lokal kunskap och förankring ska utgöra en grund för arbetet. Fungerande mötesplatser i hela staden, både inomhus och utomhus, lyfts fram som viktiga för delaktighet, tillit och demokrati. Även kultur och civilsamhälle lyfts fram som viktiga delar av stadens sociala infrastruktur, särskilt där socioekonomiska och fysiska förutsättningar är begränsade (Malmö stad, 2023a, ss. 15–16).

EN NÄRA, TÄT, GRÖN OCH FUNKTIONSBLANDAD STAD

Den tredje prioriteringen utgår från att Malmö i första hand ska växa innanför Yttre Ringvägen. I översiktsplanen beskrivs en tätare och mer funktionsblandad stad som ett sätt att skapa bättre förutsättningar för service, verksamheter och möten mellan människor. Inriktningen innebär att närheten till bostad, arbete, utbildning, grönområden och fritidsaktiviteter ska underlätta människors vardag och göra staden mer tillgänglig för olika grupper (Malmö stad, 2023a, ss. 16–17). Inom denna prioritering betonas också att stadens olika delar ska länkas samman genom att överbrygga fysiska och mentala barriärer. Genom att bryta barriärer, förstärka stråk och skapa jämnt fördelade målpunkter i hela staden ska den fysiska planeringen bidra till minskad segregation, stärkta sociala nätverk och ökad sammanhållning (Malmö stad, 2023a, s. 17).

I strategidelen blir det dessutom tydligt att denna stadsutveckling kopplas till frågor om jämlikhet, där den fysiska miljön förväntas bidra till att utjämna skillnader i livsvillkor mellan olika delar av staden. Här framgår att stadsbyggnadsprojekt som bryter mentala och fysiska barriärer ska prioriteras, att investeringar ska fördelas mer likvärdigt mellan områden med olika socioekonomiska förutsättningar, och att stadsutvecklingen ska bidra till jämlik tillgång till grundläggande stadskvaliteter såsom samhällsservice, kultur och rekreation. I dokumentet ges den byggda miljön därmed en tydlig social funktion, eftersom den kopplas till människors vardagsliv och till sociala värden som hälsa, jämlikhet och delaktighet (Malmö stad, 2023a, ss. 18–19).

Malmökommissionen

Att social hållbarhet har fått en viktig plats i Malmös övergripande styrdokument kan förstås mot bakgrund av att kommunen år 2010 tillsatte Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö. Kommissionen bestod av forskare och experter med uppdrag att analysera stadens sociala problem och lämna förslag på hur ojämlikheten i malmöbornas hälsa och levnadsvillkor kunde minska. Arbetet resulterade i 31 rapporter och över 200 rekommendationer. I slutrapporten *Malmös väg mot en hållbar framtid. Hälsa, välfärd och rättvisa* beskrivs ökande skillnader i hälsa och levnadsvillkor som ett centralt stadsproblem. Kommissionen kopplar dessa skillnader till att relationen ekonomisk tillväxt och välfärd har förändrats.

Därför rekommenderas bland annat en social investeringspolitik för att utveckla ett mer jämlikt samhälle samt en kontinuerlig uppföljning av segregation och ojämlikhet i staden (Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö, 2013, ss. 5–6).

Samtidigt har Malmökommissionens arbete också mött kritik i en artikel av Balkfors och Renhammar (2016, s. 541). Båda författarna har nära koppling till Malmö stads arbete med kommissionen. De menar att kommissionen bidrog till att frågor om jämlik hälsa och social hållbarhet fick en mer framträdande roll i Malmö stadsplanering, men betonar samtidigt att det har varit svårt att visa om detta verkligen har lett till tydliga förbättringar i stadens sociala utveckling. Det har bland annat varit svårt att följa hur ojämlikheten i hälsa har utvecklats över tid, och att bedöma vilka effekterna de genomförda insatserna faktiskt har haft. De pekar också på att uppföljningen av kommissionens rekommendationer har varit otydlig. Ett exempel är ett uppdrag om att minska bostadsbristen och bygga fler bostäder till rimliga priser. Trots att uppdraget markerades som genomfört gick det inte att avgöra vilka resultat som arbetet faktiskt hade lett till i praktiken (Balkfors & Renhammar, 2016, ss. 544–545). Kritiken riktas därmed främst mot svårigheten att visa konkreta resultat, snarare än mot kommissionens övergripande ambitioner. Samtidigt bör det uppmärksammas att artikeln är skriven av aktörer med nära koppling till Malmö stads eget arbete, vilket innebär att den bör tolkas med viss försiktighet (Balkfors & Renhammar, 2016, s. 541).

Tillväxtkommissionen

Den senare Tillväxtkommissionens slutrapport, *En stad, två berättelser*, vidareutvecklar denna problematik, men beskriver den delvis annorlunda. Här beskrivs Malmö som "*en tudelad stad*" med två parallella utvecklingar. En som präglas av omvandlingen från industristad till kunskaps- och teknikstad, nya utvecklingsmöjligheter och ett strategiskt läge, och en annan som präglas av arbetslöshet, utanförskap och segregation (Malmö stad, 2023b, s. 9). Rapporten understryker samtidigt att denna *tudelning* inte bör förstås som ett retoriskt grepp, utan som en faktisk beskrivning av Malmös utveckling, där näringslivet växer samtidigt som stora delar av stadens befolkning inte fullt ut inkluderas i denna utveckling (Malmö stad, 2023b, s. 11). Tillväxtkommissionen formulerar därmed Malmös utmaningar i termer av inkluderande och hållbar tillväxt, där sociala frågor tydligt kopplas till sysselsättning, ekonomisk självförsörjning, arbetsmarknad, näringsliv och kommunal verksamhet. Rapporten utgör därmed ett senare led i en utveckling där sociala frågor fortsatt ges en central plats, men allt tydligare kopplas till arbetsmarknad och kommunal tillväxtpolitik (Malmö stad, 2023b, ss. 7, 9–11).

Malmö stadsbudget 2026

Malmö stadsbudget för 2026 beskrivs som stadens övergripande och överordnade styrdokument, vilket ger de mål och prioriteringar som formuleras i Malmökommissionen och Tillväxtkommissionen en direkt styrande funktion för nämnder och bolag (Malmö stad, 2025, s. 6). Sociala frågor formuleras här som en central del av stadens samlade styrning, genom kommunfullmäktigemål om bland annat goda

uppväxtvillkor, ökad självförsörjning, minskad segregation, stärkt delaktighet, social sammanhållning och minskad brottslighet (Malmö stad, 2025, s. 8). I visionen beskrivs Malmö som en stad där alla ska ha ett gott liv, där jämlika livsvillkor och trygghet i vardagen skapar förutsättningar för människor att påverka sina liv, samtidigt som staden ska hålla ihop och överbrygga sociala och rumsliga barriärer (Malmö stad, 2025, s. 9). Social hållbarhet framstår därmed inte som ett separat, utan som en del av stadens bredare styrning och planering. Detta blir också tydligt i avsnittet *En mer jämlik stad*, där kommunen anger att staden ska bli fri från segregation, att delaktighet och social sammanhållning ska stärkas genom lokal utveckling och tillgängliga livsmiljöer, samt att stadsplaneringen ska användas för att överbrygga barriärer, binda samman stadsdelar och minska segregationen (Malmö stad, 2025, ss. 23, 25–27). Samtidigt kopplas dessa sociala ambitioner till mål om attraktivitet, hållbar tillväxt, näringslivsutveckling och klimatomställning. Det visar att jämlikhet i budgeten inte behandlas som en separat fråga, utan som en del av stadens bredare strategi för tillväxt och utveckling.

Moderaternas budgetförslag 2026

Det är också relevant att uppmärksamma hur Malmös utmaningar formuleras i ett oppositionspolitiskt dokument. Moderaterna sitter i regeringen, men har i Malmö en oppositionsroll i kommunfullmäktige. Deras budgetförslag för 2026 bör därför förstås som ett politiskt alternativ till den styrande majoritetens budget, snarare än som ett styrdokument för kommunen. Här skrivs Malmö fram som "*en stad där alla ska få en rättvis chans*", men samtidigt som en stad med djupa klyftor och stora utmaningar. Fokus ligger dock tydligare på kunskap, arbete, trygghet och självförsörjning som vägar till minskade skillnader och en mer sammanhållen stad (Moderaterna, 2026, s. 2). I kommunfullmäktigemålen betonas bland annat trygghet, minskad brottslighet, minskad hemlöshet, ökad självförsörjning och ett förbättrat företagsklimat (Moderaterna, 2026, ss. 4–5). I de efterföljande avsnitten formuleras sociala problem främst i relation till skolresultat, trygghet och ordning i skolan (Moderaterna, 2026, ss. 6–7). Problemformuleringen knyts också till barns hälsa, tidiga stödinsatser för barn och samverkan mellan skola, socialtjänst och vård (Moderaterna, 2026, ss. 8–9). Vidare ges kriminalitet, otrygghet och ungas involvering i gäng en central plats (Moderaterna, 2026, ss. 10–12). Arbetslöshet och bristande självförsörjning skrivs samtidigt fram som problem, där arbete framställs som avgörande lösning (Moderaterna, 2026, ss. 14–15). På så sätt skiljer sig dokumentet från Malmö stads antagna budget genom att social hållbarhet kopplas mer till ordning, trygghet och arbete som centrala utgångspunkter för stadens sociala problem, än till jämlikhet, delaktighet och social sammanhållning. Budgetförslaget visar därmed att även när liknande samhällsproblem identifieras kan de ges olika politiska betydelser beroende på vilka lösningar, prioriteringar och styrningsideal som kopplas till dem.

Västra Hamnen

Västra Hamnens framväxt i Malmös stadsutveckling

Under mitten av 1990-talet befann sig Malmö i en ekonomisk kris. År 1995 detta ledde till att kommunstyrelsens ordförande Ilmar Reepalu (Socialdemokraterna) och Percy Liedholm (Moderaterna) skrev ett brev till regeringen. I brevet beskrevs att Malmö kommun skulle hotas av en *“ekonomisk hårdsmälta”* om staten inte agerade. I samband med detta tog kommunstyrelsen initiativ till visionsarbetet *“Malmö 2000”* och idén om *“kunskapsstaden Malmö”*. Ur ett internationellt och politiskt perspektiv var det dags att förändra den gamla industristaden, eftersom Malmö inte längre kunde konkurrera på marknaden för arbetsintensiv industri. Detta innebar en förändring där Malmö började utvecklas mer genom utbildning, kunskap och regional tillväxt. Malmö behövde därför utvecklas i en ny riktning för att kunna möta konkurrensen i en globaliserad värld. År 1997 etablerades Malmö högskola, tre år senare invigdes Öresundsbron och 2001 arrangerades bomässan Bo01. Malmö högskola blev en central del av denna omvandling (Mukhtar-Landgren, 2006, ss. 120–121).

Västra Hamnens utveckling kan förstås som en del av denna bredare omvandling. Området är belägen i norra delen av centrala Malmö och har sedan 2000-talet omvandlats från en tidigare industri och hamnområde till en stadsdel med bostäder, kontor, service och annan bebyggelse. I dokumentet *Pågående stadsutveckling i Västra Hamnen* sätts denna utveckling också i relation till Malmös bredare omvandling från industristad till kunskapsstad, där Malmö högskola med omkring 25 000 studenter årligen lyfts fram som ett uttryck för förändringen. Även Turning Torso framställs som en symbol för det nya Malmö som vuxit fram efter industristaden. Malmö stad framhåller samtidigt att Västra Hamnen har ett attraktivt läge i nära anslutning till innerstaden, med goda kommunikationer och närhet till havet.

Bo01 framstår som startpunkten för Västra Hamnens omvandling till en stadsdel från med tydlig hållbarhetsprofil. Enligt Malmö stad tog Västra Hamnens omvandling fart i samband med Bo01, den europeiska bomässan 2001, som blev första etappen i utvecklingen av ett nytt bostadsområde. Arkitekten Klas Tham formulerade en stadsbyggnadsidé som betonade en tät och varierad stadsmiljö i mänsklig skala, med gränder, små kanaler och varierande hushöjder. Bo01 blev samtidigt ett viktigt exempel på hållbar stadsutveckling i Västra Hamnen, där grönytefaktor, grönstruktur och andra ekologiska lösningar integrerades i planeringen. Bo01 kan därmed förstås som en viktig startpunkt för den fortsatta utvecklingen av området (Malmö stad, 2023c). I den fortsatta utvecklingen betonas vikten av att Västra Hamnen kopplas samman med Malmös centrala delar. *Citytunneln* beskrivs som en viktig del av detta, eftersom den har stärkt kopplingen mellan Malmö och Köpenhamn, samtidigt som tunneluppgången vid Anna Lindhs plats placerar Västra Hamnen i ett större stadsregionalt sammanhang. Kopplingen till innerstaden ska också stärkas genom gatu- och parkstråk som fortsätter in i Västra Hamnen och vidare mot Öresund. Samtidigt framgår att området fortfarande är under utbyggnad, då ungefär hälften har bebyggts och hela Västra Hamnen beräknas vara färdigutbyggt inom omkring tjugo år (Malmö stad, 2015, ss. 5, 9).

Bild 2. Västra Hamnens lokalisering i Malmö. Min karta © Lantmäteriet (u.å), egen bearbetning.

Bild 3. Visionsbild för Västra Hamnen 2031. Källa: (Malmö stad, 2013, s. 10).

Utmaningar i Västra Hamnen

Enligt översiktsplanen finns det en ambition om att Malmö ska fortsätta växa genom förtätning och utveckling av stadens större utbyggnadsområden, där Västra Hamnen utgör ett av de mest centrala områdena i stadens fortsatta tillväxt. Översiktsplanen anger samtidigt att Malmö har kapacitet att växa med över 100 000 invånare och mer än 50 000 arbetstillfällen, där den största delen av utbyggnaden sker i stadens nya utbyggnadsområden (Malmö stad, 2023a, s. 23). Västra Hamnen beskrivs fortfarande ha stor potential för fortsatt utveckling. I översiktsplanen anges att området har kapacitet för omkring 4 500 bostäder och 6 000 arbetstillfällen, bland annat genom utvecklingen av Varvsstaden, Malmö och Galeonen (Malmö stad, 2023a, s. 81).

I översiktsplanens framtidsvision framför Malmö stad att Västra Hamnen ska knytas samman med resten av staden, både genom nya fysiska kopplingar och en stärkt kollektivtrafik, gång och cykelinfrastruktur. Ambitionen är inte bara att förbättra tillgängligheten till området, utan också att göra Västra Hamnen mer integrerad i Malmös övriga stadsstruktur. Området ska också utvecklas med tydlig innerstadskarakter, där parker, stråk, bebyggelse och offentliga platser tillsammans skapar en tät och varierad stadsmiljö med plats för möten och vistelse. Parker, stråk, bebyggelse och offentliga platser tillsammans ska skapa en tät och varierad stadsmiljö med plats för möten och vistelse. Kajerna lyfts också fram som viktiga offentliga rum, samtidigt som kopplingen till Gamla staden uttrycker en ambition att integrera Västra Hamnen i den centrala staden snarare än som ett separat område.

I Halvtidsutvärdering av Västra Hamnen utvärderas områdets utveckling efter cirka tio år, där flera mål bedöms vara uppnådda samtidigt som vissa brister kvarstår. Dokumentet redogör för hur den tidigare industrimarken har omvandlats till tät stadsbebyggelse med bostäder, kontor, skolor, mötesplatser och havsbad. Västra Hamnen beskrivs också som en bostads och arbetsplats, men samtidigt framgår att området fortfarande är delvis utbyggt. Syftet är därför att ge kommunen underlag för att bedöma resultaten hittills och uppdatera visionen och målen för Västra Hamnen fortsatta utvecklingen (Malmö stad, 2011, ss. 5–6).

Mål för social hållbarhet i Västra Hamnen

När sociala frågor undersöks i utvärderingen kopplas den främst till målen om den blandade staden, mötesplatser, trygghet, stadsmiljö för alla och gator med liv. Västra Hamnen ska enligt målen som utvärderas erbjuda ett stadsliv rikt på upplevelser och möten mellan människor av olika åldrar, ursprung, intressen och livsstilar. För att uppnå detta understryker dokumentet vikten av variation i upplåtelseformer och byggnadstyper samt en blandning av bostäder, service och verksamheter. Det omfattar även skapandet av mötesplatser, trygghet i stadsmiljön, offentligt rum samt en stadsmiljö som ska vara

användbar och utformas med hänsyn till olika grupper, särskilt barn och äldre. Sociala frågor kopplas här till den byggda miljöns utformning och stadens vardagliga funktioner (Malmö stad, 2011, s. 12).

NATIONELLT EXEMPEL PÅ HÅLLBAR STADSUTVECKLING

Här betonas området roll som förebild för hållbar stadsutveckling. Utvärderingen visar att målet nästan bedöms vara helt uppnått, särskilt genom Bo01:s internationella uppmärksamhet, satsningar på energieffektiva byggnader, miljöanpassade färdssätt, grönytefaktor och avfallslösningar. Samtidigt framgår att vissa delar är svåra att följa upp och att vissa mål inte fullt ut har uppnåtts, bland annat när det gäller energianvändning och den ojämna fördelningen av gröna kvaliteter. I relation till social hållbarhet blir detta betydelsefullt eftersom Västra Hamnens hållbarhetsprofil inte bara handlar om tekniska och ekologiska lösningar, utan också om hur dessa lösningar påverkar vardagsliv, tillgänglighet och tillgång till gröna miljöer i området. Målet om ”nationellt exempel på hållbar stadsutveckling” bedöms som helt uppfyllt (Malmö stad, 2011, ss. 14–15).

KUNSKAPSTAD

Målet om kunskapsstaden kopplar Västra Hamnens utveckling till Malmös omvandling från industristad till kunskapsstad. Utvärderingen visar att målet bedöms vara uppnått genom etableringen av Malmö högskola, Minc, SVT, Media Evolution City och flera andra företag. Samtidigt framgår att måluppfyllelsen är svår att bedöma eftersom begreppet kunskapsstad inte är tydligt definierat i mål och gestaltungsprinciperna. I relation till social hållbarhet blir detta relevant eftersom området inte bara utvecklas genom bostäder och offentliga rum, utan också genom arbetsplatser, utbildning och nätverk som lockar nya grupper till Västra Hamnen. Utmaningen ligger därmed i att Västra Hamnens utveckling som kunskapsmiljö är tydlig i fysisk och funktionell mening, medan dess sociala effekter för olika grupper i staden är svårare att bedöma. Målet om ”kunskapsstad” bedöms som nästan helt uppfyllt (Malmö stad, 2011, s. 16).

MÖTESPLATSER

I utvärderingen bedöms målet om mötesplatser vara ett av de mest framgångsrika. Västra Hamnen lyfts fram för sina offentliga rum, parker och platser, där särskilt Sundspromenaden, Daniaparken, Scania-badet, Stapelbäddsparken och Dockplatsen beskrivs som upplevelserika miljöer som lockar besökare i olika åldrar och med olika bakgrund. Utvärderingen poängterar också att 95 procent av Malmöborna någon gång har besökt Västra Hamnen, vilket ses som ett tecken på områdets starka attraktionskraft i staden. Behovet av mötesplatser inomhus och i gröna miljöer förklaras av att de befintliga mötesplatserna främst finns utomhus och används under sommartiden. Det uppmärksammar också att vissa platser på kvartersmark kan vara svåra för besökare att uppfatta som privata eller offentliga rum, eftersom gränsen mellan dessa inte alltid är tydlig. Målet om ”mötesplatser” bedöms som nästan helt uppfyllt (Malmö stad, 2011, ss. 17–18).

DEN BLANDADE STADEN

Den kommunala utvärderingen konstaterar här att Västra Hamnen som helhet upplevs som blandad i fråga om funktioner, eftersom området omfattar bostäder med olika upplåtelseformer, arbetsplatser, utbildning på olika nivåer, idrottsanläggningar, kommersiell service och kulturinstitutioner. Samtidigt framgår det att denna blandning är ojämnt fördelad och att alla delområden inte är blandade i samma utsträckning. Området kring Dockplatsen och Isbergs gata lyfts fram som den del där blandningen fungerar bäst, medan Bo01 och Flagghusen beskrivs som mindre blandade när det gäller funktioner (Malmö stad, 2011, ss. 19–20). Dokumentet visar också att det i praktiken har varit svårt att kombinera bostäder och verksamheter i samma byggnad. En förklaring är att bostäder och lokaler ofta ägs och utvecklas av olika aktörer. Detta minskar byggherrarnas vilja att kombinera olika funktioner i samma byggnad. En annan förklaring är att efterfrågan på kommersiella lokaler ofta är låg i nya områden, vilket kan leda till tomma lokaler och täta hyresgästbyten (Malmö stad, 2011, ss. 19–21). Den blandade staden framstår därmed som ett eftersträvat ideal, men också som något som i praktiken är svårt att genomföra. Utvärderingen visar att det finns olika upplåtelseformer i Västra Hamnen, men att hyresrätter endast finns på mark som tidigare har ägts och sålts av kommunen, medan de privata markägarna inte har uppfört några hyresrätter på sin mark (Malmö stad, 2011, s. 26). Dokumentet visar därmed att upplåtelseformerna inte är jämnt fördelade mellan olika delar av området. Vidare redovisar utvärderingen att hyror och bostadsrättspriser i Västra Hamnen högre än genomsnittet i Malmö. Samtidigt beskrivs att hushållen i området har varierande inkomster, även om en större andel har höga inkomster (Malmö stad, 2011, ss. 20–21). I utvärderingen kopplas målet om blandning inte bara till funktioner och bebyggelse, utan också till boendeformer och ekonomiska villkor. Målet om ”den blandade staden” bedöms därmed endast som delvis uppfyllt.

ÖVERRASKNINGAR OCH ATTRAKTIVITET

I utvärderingen kopplas målet om överraskningar och attraktivitet till Västra Hamnens offentliga rum, arkitektur och närhet till havet. Havet beskrivs som områdets största kvalitet, medan blåsten lyfts fram som en svaghet. Bo01 framstår som det delområde där överraskningar, attraktivitet och kvalitet i de offentliga rummen är tydligast. Samtidigt uppmärksammas brister, bland annat obebyggda platser under utbyggnadsprocessen kan påverka områdets attraktivitet och trygghet negativt. Trots detta visar utvärderingen att Västra Hamnen används för många evenemang och tillfälliga aktiviteter, vilket stärker bilden av området som en attraktiv och upplevelserik stadsdel. Samtidigt lyfts flera inslag fram som skapar variation och upplevelser, exempelvis kanalrummet i European Village, vattenfallet i hamnbassängen, Ankarparken, Sundspromenaden, Turning Torso och Urbana Villor. Målet om ”överraskningar och attraktivitet” bedöms därmed som väl uppfyllt, men inte helt uppnått (Malmö stad, 2011, ss. 22–23).

skolor och förskolor, beskrivs som viktiga frågor i den fortsatta utvecklingen (Malmö stad, 2013, s. 8). I dokumentets prioriteringar kopplas social hållbarhet till hälsa och välbefinnande, barns lek och utveckling, rättvisa och jämlikhet. Samtidigt lyfts Västra Hamnens varumärke, det vattennära läget, den blandade staden, grönska, hållbart resande och modet att testa nya idéer fram som centrala delar av områdets fortsatta utveckling (Malmö stad, 2013, s. 11).

Mot denna bakgrund fokuserar analysen främst på de mål som tydligast anknyter till utvärderingens fem övergripande mål och till studiens fokus på social hållbarhet. Det gäller särskilt målen om att *Varumärket Västra Hamnen är starkt nationellt och internationellt* och att *Västra Hamnen är en blandad stad med levande gaturum* (Malmö stad, 2013, ss. 12–15). Dessa mål är särskilt relevanta eftersom de fångar två centrala delar av hur social hållbarhet formuleras i materialet, dels Västra Hamnen som attraktivt och hållbart förebildsområde, dels ambitionen att skapa en mer vardagligt fungerande stadsdel genom blandning, mötesplatser, service och levande offentliga rum. På så sätt blir det möjligt att undersöka både områdets roll som varumärke och hur sociala kvaliteter konkret ska fungera i den fysiska miljön

VARUMÄRKET VÄSTRA HAMNEN ÄR STRAKT NATIONELLT OCH INTERNATIONELLT

Det handlar om att området fortsatt ska marknadsföras som en del av Västra Hamnens samlade identitet. Här kopplas områdets utveckling till attraktivitet, näringsliv och innovation. Malmö stad beskriver att Västra Hamnen ska fungera som en regional motor för näringslivet genom att attrahera människor och därigenom även företag. Detta ska ske genom god infrastruktur, service, skolor och förskolor, bra bostäder och attraktiva stadsrum. Dokumentet betonar också samverkan mellan högskolan och verksamheter, utveckling av kreativa näringar, besöksnäring, cleantech och huvudkontor samt ambitionen att locka företag och byggherrar som vill verka i en tät och hållbar stadsmiljö (Malmö stad, 2013, s. 13).

VÄSTRA HAMNEN ÄR EN BLANDAD STAD MED LEVANDE GATURUM

Social hållbarhet kopplas här till den byggda miljöns innehåll och utformning. Här betonas att varje nytt kvarter ska innehålla minst två olika funktioner, exempelvis bostäder, handel, kontor eller förskola. Dokumentet lyfter också fram varierade gaturum, entréer mot gata, god arkitektur, butiker i bottenvåningar, sittplatser längs allmänna stråk och offentlig konst vid viktiga noder. Målet visar därmed hur den blandade staden förstås som en fysisk och funktionell planeringsstrategi, där sociala värden knyts till blandning, rörelse, tillgänglighet och levande offentliga miljöer (Malmö stad, 2013, ss. 14–15). Tillsammans visar dessa två mål att Västra Hamnens fortsatta utveckling både kopplas till områdets roll som attraktivt varumärke och till ambitionen att skapa en blandad och levande stadsmiljö. Social hållbarhet framställs därmed inte bara som en fråga om jämlikhet och rättvisa, utan också som något som ska omsättas genom attraktivitet, funktionell blandning, offentliga rum och stadsliv.

Aktörssamverkan

Halvtidsutvärderingen bygger inte bara på kommunens interna arbete. Utvärderingen omfattar även externa aktörer, bland annat markägare, byggherrar och näringsliv, såsom *Dockan AB*, *PEAB*, *Diligentia* och *Midroc*. Detta visar att även privata aktörers perspektiv ingår i bedömningen av Västra Hamnens utveckling (Malmö stad, 2011, ss. 11).

I dokumentet *Västra Hamnen 2031: ett hållbart och gott liv för alla* beskrivs samverkan som central för den fortsatta utvecklingen av området. Dokumentet är en förvaltningsövergripande överenskommelse mellan stadsbyggnadskontoret, gatukontoret, fastighetskontoret, miljöförvaltningen och Centrum stadsdelsförvaltning och fungerar som underlag för fortsatt planering och utbyggnad. Samverkan handlar här främst om att skapa samsyn inom Malmö stad för att föra vidare ambitionen om Västra Hamnen som ett nationellt exempel på hållbar stadsutveckling. Samtidigt framgår det att utvecklingen även förutsätter samverkan med andra aktörer i stadsbyggnadsprocessen (Malmö stad, 2013, ss. 2–3, 6, 9).

Den externa aktörssamverkan blir tydligare i relation till byggherrar, privata markägare, exploatörer, verksamheter och företag. I *Pågående stadsutveckling i Västra Hamnen* beskrivs exempelvis hur Malmö stad, tretton byggherrar och engagerade medborgare inom ramen för "*Det goda samtalet*" förde en dialog om arkitektur, planfrågor, miljö och kvalitet i Flagghusen. Målet var att dialogen skulle leda fram till en detaljplan för goda och hållbara bostäder till rimliga priser. Samverkan fungerar här både som ett genomförandeverktyg och som en metod för kunskapsutbyte och utveckling av nya hållbara lösningar (Malmö stad, 2015, s. 23). Detta visar att privata aktörer inte bara kan förstås som ett hinder i stadsutvecklingen, utan också som en del av genomförandet av kommunala mål. Genom samverkan kan privata aktörer bidra till konkreta lösningar, investeringar och utveckling av nya arbetssätt. Samtidigt innebär detta att kommunens styrning och målformulering blir viktiga, eftersom samverkan behöver kopplas till tydliga sociala ambitioner för att bidra till social hållbarhet och rättvis planering.

Aktörssamverkan kopplas också till Västra Hamnens roll som kunskaps- och innovationsmiljö, där närheten mellan Malmö högskola, företag och aktörer som *MINC*, *Cleantech City*, *SVT* och *Media Evolution City* stärker bilden av området som en plats för företagande, samarbete och utveckling av nya idéer.

I samma dokument presenteras *The Line* som ett stadsutvecklingsprojekt med fokus på moderna arbetsplatser och på hur stadsmiljö, stadsliv och stadsrum kan utvecklas för att stödja verksamheter och sysselsättning. Projektet kopplas till en vision om att stärka sambanden mellan företag, institutioner och medarbetare samt att utveckla en attraktiv stadsmiljö som främjar innovation, möten och ekonomisk utveckling. Aktörssamverkan får därmed även en tydlig ekonomisk betydelse. Västra Hamnen framställs som en plats där stadsutveckling, kunskapsproduktion och näringslivsutveckling kopplas samman (Malmö stad, 2015, ss. 19–20).

Resultat

I detta kapitel presenteras resultatet från dokumentanalysen. Kapitlet är uppdelat i tre delar. Först behandlas hur social hållbarhet problematiseras på övergripande nivå i Malmö stads styr- och planeringsdokument. Därefter analyseras hur social hållbarhet problematiseras i dokument kopplade till Västra Hamnen. Avslutningsvis jämförs nivåerna för att visa hur social hållbarhet ges olika innebörd genom formuleringar, mål och prioriteringar.

Hur social hållbarhet problematiseras på övergripande nivå

I den regionala utvecklingsstrategin representeras social hållbarhet främst som en fråga om ojämlika utvecklingsvillkor inom Skåne. Detta synliggörs genom att lägre tillväxt, högre arbetslöshet, bristande transportinfrastruktur och skillnader mellan östra och västra Skåne lyfts fram som centrala utmaningar. De lösningar som framträder handlar därför inte bara om sociala insatser, utan också om kompetensförsörjning, sysselsättning, delaktighet och mer sammanhållna regionala strukturer. Det innebär att sociala frågor inte enbart förstås som välfärd eller livskvalitet, utan som något som är beroende av regionens förmåga att skapa tillgänglighet, arbete och mer likvärdiga utvecklingsvillkor mellan olika delar av Skåne (Region Skåne, 2024, ss. 4–7, 12–15).

I Malmö stads översiktsplan får problemformuleringen en mer tydligare social och geografisk inriktning. Här framställs segregation och ojämlika livsvillkor som centrala utmaningar genom återkommande beskrivningar av skillnader i hälsa, välfärd, skolresultat, sysselsättning och bostadsvillkor mellan olika grupper och områden i staden (Malmö stad, 2023a, ss. 7–8). Problemet representeras inte som ett tillfälligt socialt problem, utan som uttryck för strukturella ojämlikheter mellan stadens olika delar. Samtidigt kopplas dessa ojämlikheter till svårigheter att få tillgång till bostad, ekonomisk utsatthet bland barn, trångboddhet samt skillnader i människors möjligheter till socialt deltagande och tillit (Malmö stad, 2023a, ss. 8–9). Planering ges därför en viktig roll i att överbrygga sådana uppdelningar och bidra till en mer sammanhållen och mindre segregerad stad, (Malmö stad, 2023a, ss. 15–16). Mot denna bakgrund blir de övergripande mål och visionerna viktiga för analysen, eftersom de synliggör hur Malmö stad förstår stadens utmaningar och vilka utvecklingsinriktningar som ges betydelse i arbetet med social hållbarhet.

MALMÖ SOM REGIONAL MOTOR FÖR GRÖN TILLVÄXT OCH SYSSELSÄTTNING

Malmö utveckling kopplas till tre centrala faktorer: arbete, egen försörjning och regional tillgänglighet. Fokus förskjuts därmed från sociala skillnader inom staden till hur Malmö ska stärkas som motor för grön tillväxt och sysselsättning i ett större regionalt sammanhang. De centrala formuleringarna inom denna problemrepresentation är följande:

- En stad där fler har arbete och egen försörjning
- En attraktiv och växande stad
- En stad med starka regionala och internationella kopplingar
- En student- och forskningsstad
- Ett Malmö där samverkan, innovation och utveckling driver stadens framtid

I denna problemrepresentation ges social hållbarhet en tydlig koppling till Malmös ekonomiska och regionala utveckling. Arbete, egen försörjning, utbildning och tillgänglighet framställs inte som separata frågor, utan som villkor för människors möjlighet att delta i stadens utveckling. Social hållbarhet förstås därmed genom individens möjlighet att bli en del av en växande arbetsmarknad och regional ekonomi, där grön tillväxt, sysselsättning och utbildning ges en central social betydelse (Malmö stad, 2023a, ss. 12–13).

En liknande inriktning återkommer även i Tillväxtkommissionens slutrapport, där Malmö beskrivs som en *tudelad stad* där näringslivet växer samtidigt som Malmöbor inte fullt ut inkluderas utvecklingen. Sociala frågor kopplas därmed tydligt till sysselsättning, ekonomisk självförsörjning, arbetsmarknad, näringsliv och kommunal verksamhet (Malmö stad, 2023b, ss. 7, 9–11). Även på regional nivå förstärks denna inriktning genom att Region Skåne lyfter innovation, konkurrenskraft, utbildning, sysselsättning och bättre hälsa som centrala prioriteringar för Skånes fortsatta utveckling (Region Skåne, 2024, ss. 2, 4, 7, 12–13).

STADEN SOM KULTURELL OCH DEMOKRATISK LIVSMILJÖ

I Malmö stads övergripande visioner framträder staden som kulturell och demokratisk livsmiljö som en central prioritering. Problemrepresentation kommer till uttryck genom följande formuleringar om Malmö:

- God, trygg och jämlik livsmiljö för alla
- Möten över sociala och kulturella barriärer
- Bostad, utbildning och försörjning som grund för vardagslivet
- Kultur, rekreation och mötesplatser som viktiga för hälsa och delaktighet
- Delaktighet, dialog och lokal förankring i planeringen
- Tillgång till stadens kvaliteter i hela Malmö

Sammantaget visar detta att stadens sociala utveckling inom denna inriktning förstås som beroende av vardagens förutsättningar och av invånarnas möjligheter att använda, mötas i och påverka stadens vardagliga miljöer. Planeringen får därför en social betydelse genom att den förväntas bidra till trygga och jämlika livsmiljöer, men också till delaktighet, tillit och gemenskap. Social hållbarhet kopplas därmed inte bara till tillgången till bostad, utbildning och försörjning, utan också till hur stadens offentliga

miljöer, mötesplatser och kulturella funktioner görs tillgängliga i olika delar av Malmö (Malmö stad, 2023a, ss. 14–15).

Problemet representeras som en fråga om både sociala livsvillkor och rumslig fördelning. Malmö framställs som en stad där stadens kvaliteter inte bör begränsas till vissa delar, utan göras tillgängliga för invånare i hela staden. Därför ges dialog, lokal kunskap, civilsamhälle och mötesplatser en viktig roll i planeringen. På så sätt kopplas social hållbarhet till möjligheten att skapa en stad där fler grupper kan känna tillhörighet, delta i stadslivet och få tillgång till gemensamma resurser oavsett var i Malmö de bor (Malmö stad, 2023a, ss. 14–15).

EN NÄRA, TÄT, GRÖN OCH FUNKTIONSBLANDAD STAD

Den tredje problemrepresentationen i Malmö stads övergripande visioner handlar om en nära, tät, grön och funktionsblandad stad. De centrala formuleringarna som kopplas till denna inriktning är följande:

- Malmö ska vara en grön stad
- Malmö ska vara en funktionsblandad stad
- En stad som är tillgänglig för olika grupper och livssituationer
- En stad med korta avstånd till service, arbete, utbildning och rekreation
- Malmö stad ska präglas av jämlikare livsvillkor och minskad segregation
- En stad där social sammanhållning, hälsa och delaktighet stärks

De identifierade formuleringarna visar ett tydligt mönster där stadens fysiska planering ges en central roll i hanteringen av sociala frågor. Denna inriktning motiveras inte bara av miljömässiga ideal, utan också av ambitionen att göra vardagslivet mer tillgängligt för olika grupper. Närhet till bostad, arbete, utbildning, grönområden och fritidsaktiviteter ges därmed en social betydelse, eftersom sådana kvaliteter förväntas underlätta människors vardag och skapa fler möjligheter till möten i staden (Malmö stad, 2023a, ss. 16–17).

Social hållbarhet förstås här som beroende av både närhet och sammanlänkning. Genom att överbrygga fysiska och mentala barriärer, stärka stråk och fördela målpunkter i hela Malmö framställs planeringen som ett verktyg för att motverka segregation och stärka stadens sammanhållning. På så sätt blir den nära, täta, gröna och funktionsblandade staden inte bara en fråga om tillväxt och förtätning, utan också om att skapa mer jämlika förutsättningar mellan olika delar av Malmö (Malmö stad, 2023a, ss. 16–17).

Hur social hållbarhet problematiseras i Västra Hamnen

Eftersom Västra Hamnen redan har utvecklats från industri och hamnområde till en tät stadsdel, men samtidigt fortfarande är under fortsatt utbyggnad, problematiseras social hållbarhet genom relationen mellan det som har uppnåtts, det som ännu behöver utvecklas och de mål som formuleras för områdets framtid. Det har också varit möjligt att se att social hållbarhet inte behandlas som en separat fråga, utan som en del av de fem övergripande mål som anges för Västra Hamnen. Nationellt exempel på hållbar stadsutveckling, kunskapsstad, mötesplatser, den blandade staden samt överraskningar och attraktivitet. Social hållbarhet förstås därmed genom stadsmiljöns vardagliga funktioner, såsom tillgång till mötesplatser, blandade funktioner, trygghet, rörelse, service och offentliga rum (Malmö stad, 2011, ss. 12, 14–21).

Samtidigt visar utvärderingen att måluppfyllelsen varierar. Västra Hamnen som nationellt exempel på hållbar stadsutveckling, kunskapsstad och mötesplats bedöms vara uppfyllda, medan målet om den blandade staden får svagast resultat och målet om överraskningar och attraktivitet endast delvis har uppnått. Detta visar att områdets sociala kvaliteter inte saknas, men att de får olika genomslag i praktiken. Västra Hamnen beskrivs som ett område med stark attraktionskraft och attraktiva offentliga platser, men också som en stadsdel där vissa sociala kvaliteter är begränsade. Mötesplatserna utgörs exempelvis främst av utomhusmiljöer, medan behovet av inomhusmiljöer och gröna mötesplatser kvarstår. Funktionsblandningen framstår som ojämnt fördelad i området, eftersom den fungerar bättre i vissa delar av området än i andra. Vissa gränser mellan privata och offentliga rum är otydliga, samtidigt som variationen i boendeformer begränsas av höga boendekostnader. Social hållbarhet blir därmed beroende av planeringens förmåga att inte bara skapa attraktiva miljöer, utan också säkerställa att blandning av funktioner, mötesplatser och tillgänglighet fungerar för olika grupper och i olika delar av området (Malmö stad, 2011, ss. 12, 17–21, 26).

VÄSTRA HAMNEN SOM NATIONELLT OCH INTERNATIONELLT VARUMÄRKE

De formuleringar som har identifierats inom temat Västra Hamnen som nationellt och internationellt varumärke kan förstås som kopplade till Malmö stads syn på området som ett exempel på hållbar stadsutveckling. Här ges Västra Hamnen betydelse som en stadsdel representera Malmö utåt genom hållbarhet, innovation, attraktivitet och stadsomvandling (Malmö stad, 2013, s. 13). De mest centrala formuleringarna inom temat är följande:

- Västra Hamnen som nationellt exempel på hållbar stadsutveckling
- Bo01:s internationella uppmärksamhet
- Omvandlingen från industri- och hamnområde till tät stadsdel
- Satsningar på hållbart byggande, energi, grönska och avfallslösningar
- Områdets attraktionskraft för boende, besökare och företag

VÄSTRA HAMNEN SOM EN BLANDAD STAD MED LEVANDE GATURUM

De formuleringar som har identifierats inom temat Västra Hamnen som en blandad stad med levande gaturum kan förstås som kopplade till hur social hållbarhet förväntas skapas genom den byggda miljöns utformning (Malmö stad, 2013, ss. 14–15). De mest centrala formuleringarna inom temat är följande:

- Den blandade staden
- Mötesplatser för människor med olika åldrar, bakgrund och livsstilar
- Variation i upplåtelseformer och byggnadstyper
- Blandning av bostäder, service, arbetsplatser och verksamheter
- Trygga och upplevelserika offentliga rum
- Gator med liv och aktiva bottenvåningar
- Stadsmiljö för alla, särskilt barn och äldre
- Tillgängliga parker, kajer och gröna/blå miljöer

Skillnader i formuleringar och underliggande antagande

Den andra frågeställningen i studien handlar om hur formuleringarna av social hållbarhet skiljer sig mellan den övergripande planeringsnivån och den områdesspecifika planeringen för Västra Hamnen. Frågeställningen kopplas till Bacchis andra analysfråga, som riktar uppmärksamheten mot vilka antaganden som ligger bakom en viss problemrepresentation. För att tydliggöra detta används tabellen nedan för att sammanfatta hur social hållbarhet representeras på olika planeringsnivåer, vilka antaganden dessa representationer bygger på och vilka möjliga konsekvenser de kan få för rättvis planering. Tabellen fungerar därmed som en analytisk sammanställning av studiens dokumentanalys. Den visar inte bara skillnader mellan nivåerna, utan också hur olika sätt att formulera social hållbarhet gör vissa problem, lösningar och konsekvenser mer framträdande än andra.

Tabell 3. Sammanställning av problemrepresentationer, antaganden och möjliga konsekvenser utifrån Bacchis WPR-frågor

Analysnivå	WPR 1: Hur representeras problemet?	WPR 2: Vilka antaganden ligger bakom?	WPR 5: Vilka möjliga konsekvenser får detta?
Regional nivå: Skåne	Social hållbarhet representeras som en fråga om ojämlika utvecklingsvillkor, arbetslöshet, bristande tillgänglighet och skillnader mellan olika delar av regionen.	Det bygger på antagandet att social hållbarhet kan stärkas genom arbete, kompetensförsörjning, regional sammanlänkning, hälsa och tillgång till resurser.	Social hållbarhet riskerar att främst förstås som en regional utvecklingsfråga, där arbete och tillgänglighet får större betydelse än frågor om makt, rättvisa och fördelning.
Övergripande nivå: Malmö stad	Social hållbarhet representeras genom segregation, ojämlika livsvillkor och skillnader i hälsa, utbildning, bostad, arbete och delaktighet mellan olika grupper och områden.	Det bygger på antagandet att fysisk planering kan bidra till att minska skillnader mellan stadens olika delar och skapa mer jämlika livsvillkor.	Planeringen ges en tydlig social roll, men risken är att komplexa sociala problem framställs som möjliga att hantera främst genom fysisk stadsutveckling.
Tillväxt och sysselsättning	Sociala problem representeras som bristande arbete, egen försörjning och svag koppling till stadens ekonomiska utveckling.	Det bygger på antagandet att arbete, utbildning, innovation och tillväxt är centrala vägar till social hållbarhet.	Social hållbarhet får en ekonomisk innebörd, där inkludering främst förstås genom arbetsmarknad och deltagande i stadens tillväxt.
Kulturell och demokratisk livsmiljö	Social hållbarhet representeras genom trygghet, delaktighet, tillit, mötesplatser, kultur och tillgång till stadens kvaliteter.	Det bygger på antagandet att social sammanhållning kan stärkas genom möten, delaktighet och tillgång till gemensamma stadsmiljöer.	Social hållbarhet kopplas till vardagsliv och demokratiskt deltagande, men frågor om materiella villkor och ojämlik resursfördelning riskerar att bli mindre tydliga.
Nära, tät, grön och funktionsblandad stad	Social hållbarhet representeras genom avstånd, barriärer, ojämn tillgång till service, grönområden och stadskvaliteter.	Det bygger på antagandet att stadens fysiska struktur kan skapa närhet, rörelse, tillgänglighet och sammanhållning.	Den fysiska planeringen får en central roll som socialt verktyg, men detta kan samtidigt dölja att segregation och ojämlikhet också beror på ekonomiska och sociala strukturer.

Västra Hamnen som nationellt och internationellt varumärke	Social hållbarhet representeras delvis genom områdets roll som förebild, attraktiv stadsdel och exempel på hållbar stadsutveckling.	Det bygger på antagandet att en attraktiv, innovativ och framgångsrik stadsdel också kan fungera som uttryck för hållbar stadsutveckling.	Social hållbarhet riskerar att kopplas till profilering, attraktivitet och stadens externa image snarare än till jämlik tillgång, delaktighet och rättvis fördelning.
Västra Hamnen som blandad stad med levande gaturum	Problemet representeras som att blandning av funktioner, mötesplatser och tillgänglighet inte fungerar lika väl i alla delar av området. Funktionsblandningen är ojämn, vissa offentliga rum är otydliga och boendeformerna begränsas av höga kostnader.	Det bygger på antagandet att fysisk blandning kan skapa social blandning och att levande gaturum, aktiva bottenvåningar och mötesplatser kan bidra till social hållbarhet.	Social hållbarhet får en mer fysisk och platsorienterad innebörd. Risken är att frågor om boendekostnader, faktisk tillgång och vilka grupper som inkluderas eller exkluderas inte blir tillräckligt synliga.

Tabellen visar hur social hållbarhet representeras på olika planeringsnivåer och hur dessa representationer bygger på skilda antaganden. På övergripande nivå framställs social hållbarhet främst som en fråga om jämlikhet, minskad segregation, delaktighet och en mer sammanhållen stad. I dokumenten om Västra Hamnen får social hållbarhet däremot en mer fysisk och platsorienterad innebörd, där begreppet kopplas till funktionsblandning, mötesplatser, levande gaturum, attraktivitet och områdets roll som hållbart varumärke. I relation till Bacchis WPR-modell visar tabellen att problemrepresentationerna inte bara beskriver social hållbarhet, utan också gör vissa lösningar mer självklara än andra. När social hållbarhet formuleras genom tillväxt, attraktivitet, mötesplatser och fysisk blandning riktas uppmärksamheten mot planeringsideal som kan gestaltas i den byggda miljön. Samtidigt riskerar frågor om makt, boendekostnader, social exkludering och faktisk tillgång till stadens resurser att bli mindre synliga. På så sätt visar analysen ett glapp mellan övergripande rättviseambitioner och hur social hållbarhet översätts i den områdesspecifika planeringen för Västra Hamnen.

Diskussion

Social hållbarhet i Malmö och Västra Hamnen

Utifrån analysen av dokumenten är det möjligt att diskutera hur social hållbarhet problematiseras inom Malmö stads fysiska planering och vilka konsekvenser dessa problemrepresentationer kan få för en rättvis planering. Analysen visar att frågor om social hållbarhet och rättvisa ges en mer central och bredare betydelse i Malmö stads styrdokument jämfört med dokumenten om Västra Hamnen. Diskursen om staden som kulturell och demokratisk livsmiljö och Malmö som en nära, tät, grön och funktionsblandad stad, ligger nära tidigare forskning som betonar den fysiska planeringens roll i arbetet med social hållbarhet och i strävan efter en mer rättvis planering (McGuinn et al., 2020, ss. 12, 20; Saunders et al., 2020, ss. 4, 6–7).

I tidigare forskning beskrivs social hållbarhet på olika sätt, men en central gemensam utgångspunkt är att begreppet är nära kopplat till frågor om rättvisa. Det kan exempelvis handla om att både materiella och immateriella behov och rättigheter ska tillgodoses. De materiella aspekterna kan omfatta tillgång till bostad, service och andra grundläggande villkor i vardagslivet, medan de immateriella aspekterna handlar om exempelvis delaktighet, tillhörighet, inflytande och möjlighet att påverka sitt eget liv och sin livsmiljö (Saunders et al., 2020, ss. 3–4, 9–10). Social hållbarhet definieras även genom begrepp som inkludering, jämlikhet, social sammanhållning och deltagande. För att social hållbarhet ska kunna uppnås utifrån sådana definitioner krävs det därför att den fysiska planeringen arbetar med frågor om rättvis resursfördelning, jämlika rättigheter, tillgång till social infrastruktur samt möjligheter till deltagande och inflytande i beslutsprocesser. På så sätt kan den fysiska planeringen bidra till att minska orättvisor, motverka diskriminering och stärka social sammanhållning (McGuinn et al., 2020, ss. 20, 26).

I diskursen om Malmö som en nära, tät, grön och funktionsblandad stad återfinns formuleringar om närhet, funktionsblandning, grönstruktur, mötesplatser, stråk och sammanlänkning. Detta är begrepp som Malmö stad använder för att beskriva hur det framtida Malmö ska utvecklas. Utvecklingen mot detta framtida Malmö är ett arbete som riktas mot hela staden, där närhet, blandning av funktioner och grönstruktur ska underlätta människors vardag och ses som grundläggande kvaliteter för alla invånare. Dessa kvaliteter ska få genomslag i planeringen för att minska segregation och stärka stadens sammanhållning (Malmö stad, 2023a, ss. 16–17). De begrepp som har identifierats i de två diskurserna, staden som kulturell och demokratisk livsmiljö och Malmö som en nära, tät, grön och funktionsblandad stad, kan således förstås som mål för en positiv social utveckling där stadens resurser och möjligheter ska bli tillgängliga för alla människor. Den bild som växer fram av det framtida Malmö under de kommande 20 åren kan därför förstås som en ambition om en mer rättvis och socialt hållbar stad. Detta ligger i linje med tidigare forskning där social hållbarhet kopplas till rättvisa, grundläggande behov, delaktighet och

jämlig tillgång till stadens resurser (Saunders et al., 2020, ss. 3–4, 9–10; McGuinn et al., 2020, ss. 20, 26).

Men som tidigare nämnt finns det en problematik med de termer som ofta används för att formulera mål om social hållbarhet i stadsplanering. I denna studie blir detta synligt genom att social hållbarhet ofta uttrycks genom breda mål om rättvisa, jämlikhet och delaktighet, utan att det alltid tydliggörs vad som krävs för att dessa mål ska omsättas i praktiken (Hofstad, 2023, ss. 1194–1196). Även när social hållbarhet beskrivs i dokumenten, används ofta övergripande begrepp som svåra att mäta, vilket kan göra det svårt att omsätta ambitionerna i konkreta åtgärder (McGuinn et al., 2020, ss. 20, 27).

I dokumenten kopplas social hållbarhet också till stadens fysiska utformning, exempelvis blandad bebyggelse, mötesplatser och attraktivitet. Det gör att sociala problem kan framstå som möjliga att hantera genom den byggda miljön (Tran & Rydin, 2019, ss. 12, 29, 33–34). Detta ligger nära Nylunds kritik av hur frågor om rättvisa och ojämlikhet i Malmö har kommit att hanteras genom ett fokus på social sammanhållning och offentliga mötesplatser (Nylund, 2014, ss. 41, 51, 53). Fysisk planering kan stödja sociala värden som tillgänglighet, möten och trygghet, men kan inte ensam lösa komplexa problem som segregation och ojämlikhet. Därför behöver social hållbarhet förstås som mer än fysiska åtgärder i den byggda miljön (Finansdepartementet, 2021, s. 26). En sådan problematik kan skapa ett glapp mellan vision och praktik. Detta kan försvåra arbetet med att förverkliga mål om ökad rättvisa (Nylund, 2014, s. 51).

Att termer om rättvisa, jämlikhet, delaktighet, sammanhållning och minskad segregation tilldelas en central och dominerande roll i Malmö stads övergripande planering är något som skiljer sig från de formuleringar som har identifierats i dokumenten om Västra Hamnen. I de övergripande dokumenten uttrycks social hållbarhet som en fråga som berör hela staden, där stadens olika delar ska länkas samman och där invånarnas tillgång till stadens resurser och kvaliteter ska stärkas (Malmö stad, 2023a, ss. 7–8). Exempel på formuleringar i Västra Hamnen är att området ska fungera som ett nationellt och internationellt varumärke och att funktionsblandning, mötesplatser och levande gaturum ska främja social hållbarhet (Malmö stad, 2013, ss. 13, 14–15). De identifierade formuleringarna visar därmed att den sociala utvecklingen i Västra Hamnen framför allt kopplas till den fysiska miljön och till hur området fungerar för människor som bor, arbetar eller vistas där. Detta visar en åtskillnad mellan den övergripande nivån och den områdesspecifika planeringen, där frågor om jämlikhet, delaktighet och rättvis fördelning blir mindre framträdande när social hållbarhet översätts till konkreta stadsmiljöideal i Västra Hamnen.

Åtskillnaden mellan hur social hållbarhet formuleras på övergripande nivå och hur den formuleras i Västra Hamnen kan förstås utifrån den problematik som nämnts ovan. Skillnaden mellan nivåerna visar ett visst glapp mellan Malmö stads breda sociala visioner och Malmö stadsplaner för Västra Hamnen. Glappet kan förstås mot bakgrund av att de övergripande dokumenten formulerar högt ställda mål om social hållbarhet, utan att det alltid visar vad som krävs för att dessa mål ska omsättas i praktiken

(Hofstad, 2023, ss. 1194–1196). En annan förklaring till glappet mellan vision och praktik kan ha att göra med svårigheten att mäta och följa upp sociala frågor. Detta blir tydligt i Malmö stadsplaner om Västra Hamnen, där målet om kunskapsstaden bedöms som uppnått genom etableringen av Malmö högskola, Minc, SVT och Media Evolution City, samtidigt är det svårare att avgöra vilka sociala effekter denna utveckling har haft för olika grupper i staden (Malmö stad, 2011, s. 16). Detta visar på en central utmaning i arbetet med social hållbarhet. Mål formuleras med goda intentioner, men riskerar att bli alltför allmänna om det inte finns tydliga kriterier för hur sociala värden ska bedömas, följas upp och omsättas i praktiken (Hess & McKane, 2021, s. 462–463).

Analysen visar att mål om social hållbarhet ofta formuleras med höga ambitioner i övergripande visioner, särskilt när målen handlar om stadens framtida utveckling. De mål som formuleras i Malmö stads övergripande visioner ligger nära hur tidigare forskning definierar social hållbarhet (McGuinn et al., 2020, ss. 12, 20; Saunders et al., 2020, ss. 4, 6–7). Problematiken uppstår när dessa mål översätts till områdesspecifik planering. Detta glapp mellan vision och praktik gör det möjligt att ifrågasätta hur långt den fysiska planeringen kan bidra till rättvis planering när sociala mål främst formuleras som övergripande visioner, och inte alltid kopplas till tydliga kriterier för genomförande och uppföljning. Eftersom sociala frågor ofta är svåra att mäta och följa upp blir det även problematiskt att bedöma i vilken utsträckning målen i visionerna har uppfyllts, och vilka sociala konsekvenser de får för olika grupper i staden (Finansdepartementet, 2021, ss. 20–21, 26).

Glappet mellan vision och praktik

Med utgångspunkt i diskussionen ovan kan glappet också förstås i relation till en bredare samhällsombildning, där globalisering, urbanisering och offentlig-privata samarbeten bidrar till att social hållbarhet i praktiken ofta kopplas till attraktivitet, kunskapsinriktad utveckling och konkurrenskraft (Abrahamsson, 2015, ss. 6–7). Samtida städer påverkas av globalisering, urbanisering och ökade krav på att framstå som attraktiva, innovativa och konkurrenskraftiga. I Malmös fall har detta bland annat kommit till uttryck genom satsningar på kunskap, grön omställning och framtidsinriktad tillväxt. Samtidigt menar Abrahamsson att en sådan utvecklingssinriktning också kan bidra till urban uppdelning, gentrifiering och segregation.

Pries visar på liknande sätt hur Malmös planering präglas av en nyliberal riktning, där mål om social hållbarhet fortfarande finns kvar i planering men alltmer kopplas till attraktivitet, investeringar och konkurrens. När till sådana mål får stort utrymme riskerar social hållbarhet att få mer marknadsanpassad innebörd, samtidigt som kommunens möjligheter att driva mer rättvisa mål riskerar att försvagas (Pries, 2020, ss. 262–263).

Glappet mellan vision och praktik handlar därför inte enbart om att social hållbarhet är svårt att definiera eller mäta. Det kan också förstås som en fråga om vilka styrningsformer, aktörer och prioriteringar som får genomslag när övergripande mål ska omsättas i konkret planering.

Hess och McKane betonar att hållbarhetsmål inte alltid fungerar som styrande principer, utan också kan användas för att legitimera beslut och skapa en positiv bild utåt. Eftersom målformuleringar ofta är resultat av kompromisser mellan olika intressen finns det dessutom en osäkerhet kring vad planerna faktiskt leder till i genomförandet (Hess & McKane, 2021, ss. 463–464).

Planeringen har blivit mer beroende av samverkan mellan olika aktörer, där kommunala mål behöver förhandlas i relation till ekonomiska och politiska intressen. Detta kan bidra till att förklara varför social hållbarhet inte alltid får samma innebörd i genomförandet som i de övergripande visionerna. Därmed kan glappet mellan vision och praktik förstås som en följd av att sociala mål omsätts i ett sammanhang där även attraktivitet, investeringar och konkurrenskraft ges betydelse. Larsson visar att samverkan och nätverksstyrning i Malmö inte automatiskt leder till delaktighet, eftersom resursstarka aktörer ofta får större inflytande än vanliga invånare och marginaliserade grupper. Detta kan begränsa kommunens möjligheter att styra planeringen och förverkliga sina visioner, eftersom genomförandet påverkas av vilka aktörer som får inflytande och vilka intressen som ges företräde (Larsson, 2021, ss. 363, 372–374). Det påverkar i sin tur den fysiska planeringen, eftersom sociala mål inte omsätts direkt som frågor om rättvisa och jämlik fördelning, utan ofta uttrycks genom det som kan planeras och gestaltas i den byggda miljön. I relation till Västra Hamnen innebär detta att glappet mellan vision och praktik inte bara handlar om svårigheten att formulera social hållbarhet, utan också om vilka styrningsformer, aktörer och prioriteringar som får genomslag när sociala mål omsätts i konkret stadsutveckling. Dokumentanalysen visar att social hållbarhet i Västra Hamnen främst ges en fysisk och platsorienterad innebörd, där funktionsblandning, mötesplatser, attraktivitet och levande stadsmiljöer blir mer framträdande än direkta frågor om rättvisa och jämlik fördelning (Malmö stad, 2011, ss. 12, 17–18).

I materialet finns flera formuleringar som tyder på att bilden av Västra Hamnen som ett nationellt och internationellt varumärke är särskilt framträdande. Detta kan förklaras av att områdets utveckling ofta beskrivs med termer som innovation, attraktivitet, hållbar profilering och ekonomisk utveckling, vilket kan kopplas till en nyliberal planeringslogik. I beskrivningen av Det goda samtalet symboliserar Flagghusen en planering som bygger på samarbete mellan Malmö stad, byggherrar och engagerade medborgare för att utveckla hållbara lösningar. På liknande sätt blir denna inriktning synlig i The Line, där Västra Hamnen kopplas till moderna arbetsplatser, företag, institutioner, innovation, möten och ekonomisk tillväxt (Malmö stad, 2015, ss. 20, 23). Dessa exempel visar inte att kommunen saknar styrning, men de visar att områdets utveckling formas genom samverkan där kommunala mål möter andra aktörers intressen.

Att Västra Hamnens utveckling kan förstås som präglad av en nyliberal planeringslogik tydliggörs ytterligare genom att flera av de identifierade formuleringarna kopplas till områdets attraktionskraft, innovationsmiljö och ekonomisk tillväxt (Malmö stad, 2013, s. 13). Området beskrivs som ett nationellt och internationellt exempel på hållbar stadsutveckling, som en plats för kunskapsutveckling och företagande samt som en miljö där moderna arbetsplatser, möten och investeringar ska främjas (Malmö stad, 2011, s. 16). Detta visar att Västra Hamnen inte bara planeras utifrån sociala mål, utan också utifrån sin roll i Malmös omvandling från industristad till kunskap och innovationsstad. Området lyfts därmed fram genom hållbarhet och attraktivitet, samtidigt som utvecklingen präglas av ett tydligt fokus på ekonomisk tillväxt.

I jämförelse med Malmö stads övergripande visioner, där social hållbarhet främst problematiseras genom en bred social inriktning med fokus på jämlikhet, minskad segregation, delaktighet och en mer sammanhållen stad, verkar diskursen om Västra Hamnen som en blandad stadsdel få en mer begränsad genomslagskraft i förhållande till den utveckling och framtidsbild som kommer till uttryck i Det goda samtalet. Eftersom Det goda samtalet byggde på samverkan mellan Malmö stad, byggherrar och andra aktörer är det troligt att både kommunala och privata aktörer har påverkat hur social hållbarhet formulerades och omsattes i planeringen. En sådan samverkan kan ses som en möjlighet, eftersom privata aktörer kan bidra med resurser, genomförandekraft och kunskap i stadsutvecklingsprocessen. Samtidigt innebär samverkan också att sociala mål behöver förhandlas i relation till ekonomiska, organisatoriska och praktiska villkor. Det är därför inte privata aktörer i sig som utgör problemet, utan risken ligger i om sociala mål om jämlikhet, delaktighet och rättvis tillgång får mindre genomslag än mål om attraktivitet, boendekvaliteter och ekonomisk utveckling i den byggda miljön. Detta skulle kunna förklara varför de breda mål som Malmö stad formulerar om en positiv social utveckling på övergripande nivå i Västra Hamnen till stor del verkar översättas till mål om attraktivitet, funktionell blandning och stadsrumsliga kvaliteter.

Ytterligare en möjlig förklaring till att diskursen om Västra Hamnen som nationellt och internationellt varumärke framstår som särskilt tydlig kan göras utifrån Fainsteins diskussion. Politiker ofta tenderar att prioritera investeringar i hårda värden, såsom byggnader, infrastruktur och synliga stadsmiljöer, framför mer sociala eller ”mjuka” värden. Enligt Fainstein blir sådana satsningar lättare att visa upp, eftersom de visar politiska och kommunala satsningar tydligare än långsiktiga sociala investeringar (Fainstein, 2010, ss. 8, 36, 81–82). Malmö stads framställning av Västra Hamnen genom Bo01, attraktiva offentliga rum, kunskapsmiljöer, innovativa arbetsplatser och området som ett exempel på hållbar stadsutveckling kan därmed förstås som uttryck för sådana hårda och synliga värden. Att Västra Hamnen lyfts fram genom fysiska kvaliteter, attraktivitet och internationell uppmärksamhet kan således bidra till att stärka områdets varumärke. Dessa aspekter kan därmed förstås som mer synliga uttryck för stadsutveckling än satsningar på sociala frågor.

Mot bakgrund av de utmaningar som Malmö stad lyfter fram i översiktsplanen, såsom segregation,

ojämlika livsvillkor, barriärer och behovet av en mer sammanhållen stad (Malmö stad, 2023a, ss. 15–16), framstår det som något motsägelsefullt att diskursen om Västra Hamnen som nationellt och internationellt varumärke får en mer framträdande roll i det områdesspecifika dokumentet. Att Malmö stadsövergripande visioner betonar jämlikhet, delaktighet och sammanlänkning, medan Västra Hamnen framställs genom hållbar stadsutveckling, Bo01, innovation, attraktivitet och internationell uppmärksamhet (Malmö stad, 2013, s. 13), kan möjligtvis förklaras med att de breda sociala målen får en annan och mer begränsad innebörd i Västra Hamnen. Fokus förskjuts mot synliga och marknadsnära värden, där områdets fysiska kvaliteter och attraktionskraft får större genomslag än sociala frågor (Fainstein, 2010, ss. 8, 36, 81–82).

Utifrån Abrahamssons resonemang kan motsättningen mellan Malmö stads övergripande visioner och Västra Hamnens områdesspecifika utveckling förstås som en fråga om styrning och prioriteringar. Social hållbar stadsutveckling kräver enligt Abrahamsson en styrning som balanserar utveckling, säkerhet och rättvisa, och som bygger på delaktighet, tillit och social sammanhållning (Abrahamsson, 2015, ss. 1, 10, 12–13). I relation till Malmö stads planering innebär detta att den fysiska planeringen inte kan förstås som ett neutralt verktyg, utan som en del av bredare politiska och sociala prioriteringar. I Malmö stads ambitioner ges den fysiska planeringen ett stort ansvar för att hantera flera socioekonomiska frågor. Samtidigt är sådana frågor så komplexa att de inte kan lösas genom fysisk planering ensam. Detta kan förklara glappet mellan stadens övergripande sociala visioner och hur social hållbarhet omsätts i Västra Hamnen, där social hållbarhet kopplas till fysiska kvaliteter som blandning av funktioner, mötesplatser, tillgänglighet och attraktiva offentliga miljöer. Utifrån Abrahamssons perspektiv kräver socialt hållbar stadsutveckling därför inte bara fysiska och förebyggande insatser, utan också främjande åtgärder som stärker delaktighet, tillit och social sammanhållning. Bakomliggande sociala problem behöver därför hanteras genom en mer inkluderande och rättviseriktad styrning, där invånare ges möjlighet att delta i beslut om resurser och åtgärder (Abrahamsson, 2015, ss. 11–12).

Konsekvenser för rättvis planering

Med utgångspunkt i diskussionen ovan är det möjligt att resonera kring hur social hållbarhet ges olika innehåll och legitimitet i Malmö stads fysiska planering. I de övergripande styr- och planeringsdokumenten kan fokuset på social hållbarhet förstås som ett svar på problem kopplade till segregation, ojämlika livsvillkor och behovet av en mer sammanhållen stad. I dokumenten kopplade till Västra Hamnen får begreppet däremot en tydligare koppling till områdets profilering som ett nationellt och internationellt exempel på hållbar stadsutveckling. Här framhålls Västra Hamnen som kunskapsstad och som en miljö för företagande, innovation, moderna arbetsplatser, möten, investeringar och attraktivitet.

För att konkretisera konsekvenserna kan de identifierade problemrepresentationerna förstås som uttryck för olika planeringslogiker. På den övergripande nivån formuleras social hållbarhet främst som en rättvis- och fördelningsfråga, där segregation, ojämlika livsvillkor, delaktighet och tillgång till stadens

resurser står i centrum. Konsekvensen av denna problemrepresentation är att social hållbarhet får en tydlig normativ riktning, men samtidigt riskerar att förbli svår att omsätta om målen inte kopplas till konkreta åtgärder, ansvarsfördelning och uppföljning. I dokumenten om Västra Hamnen representeras social hållbarhet däremot genom områdets fysiska miljö, attraktivitet, funktionsblandning, mötesplatser och varumärkesroll. Konsekvensen blir att social hållbarhet främst görs synlig genom sådant som kan planeras, gestaltas och marknadsföras, medan frågor om boendekostnader, faktisk tillgång, inflytande och vilka grupper som inkluderas eller exkluderas blir mindre framträdande.

Detta blir även tydligt om Malmökommissionen och Tillväxtkommissionen läses som två centrala kunskapsunderlag i Malmö stads arbete med social hållbarhet. Malmökommissionen formulerar social hållbarhet främst som en fråga om ojämlika livsvillkor, hälsa, välfärd och behovet av sociala investeringar (Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö, 2013, ss. 5–6). Samtidigt visar Balkfors och Renhammar att det har varit svårt att följa upp vilka konkreta effekter kommissionens rekommendationer faktiskt har fått i praktiken, vilket visar ett glapp mellan sociala ambitioner och genomförande (Balkfors & Renhammar, 2016, ss. 544–545). Tillväxtkommissionens slutrapport beskriver i stället Malmös utmaningar genom bilden av *en tudelad stad*, där näringslivet växer samtidigt som delar av befolkningen inte fullt ut inkluderas i utvecklingen. Därmed kopplas social hållbarhet tydligare till arbete, självförsörjning, näringsliv och kommunal tillväxtpolitik (Malmö stad, 2023b, ss. 7, 9–11). Skillnaden är viktig eftersom de två underlagen pekar ut olika problem och därmed också gör olika lösningar mer rimliga. Medan Malmökommissionen betonar sociala investeringar och jämlika livsvillkor, riktar Tillväxtkommissionen större uppmärksamhet mot arbetsmarknad, tillväxt och inkludering i den ekonomiska utvecklingen. För rättvis planering innebär detta att social hållbarhet inte bara handlar om vilka mål som formuleras, utan också om vilka problem som ges störst betydelse och vilka åtgärder som därmed prioriteras. Om problemet främst förstås som ojämlika livsvillkor blir sociala investeringar, välfärd och omfördelning centrala. Om problemet däremot förstås som bristande inkludering i stadens tillväxt blir arbete, självförsörjning och näringslivsutveckling mer framträdande lösningar. Skillnaden mellan kommissionerna visar att social hållbarhet i Malmö ges olika innebörd beroende på vilka problem som prioriteras. Det kan förstås utifrån McGuinn et al., som menar att social hållbarhet är ett brett begrepp som behöver konkretiseras för att kunna styra planeringen (McGuinn et al., 2020, s. 20). En konkret konsekvens är därför att olika kunskapsunderlag kan styra uppmärksamheten mot olika typer av åtgärder. När Malmökommissionens problemrepresentation dominerar blir sociala investeringar, jämlika livsvillkor och välfärd centrala. När Tillväxtkommissionens problemrepresentation får större genomslag riktas uppmärksamheten i stället mot arbete, självförsörjning, näringsliv och inkludering i stadens ekonomiska utveckling. Båda perspektiven kan bidra till social hållbarhet, men de prioriterar olika vägar dit. För rättvis planering innebär detta att vissa sociala frågor riskerar att få större politisk tyngd än andra, beroende på vilken problemrepresentation som blir styrande.

En möjlig konsekvens av detta är att social hållbarhet riskerar att få olika tyngd beroende på vilken problemrepresentation som ges störst genomslag. På övergripande nivå framställs Malmö som en stad

där segregation, ojämlika livsvillkor och bristande självförsörjning behöver hanteras genom arbete, utbildning, regional tillgänglighet och grön tillväxt (Malmö stad, 2023a, ss. 12–13; Malmö stad, 2023b, ss. 7, 9–11). Denna inriktning förstärks också i Malmö stadsbudget, där jämlikhet, delaktighet och social sammanhållning kopplas till mål om självförsörjning, trygghet, tillväxt och näringslivsutveckling (Malmö stad, 2025, ss. 8–9, 23, 25–27). Även Moderaternas budgetförslag visar att liknande sociala problem kan ges en annan politisk innebörd, där arbete, trygghet, ordning och självförsörjning får större betydelse än jämlikhet och delaktighet (Moderaterna, 2026, ss. 2, 4–5, 10–15). Detta visar att social hållbarhet inte är ett neutralt mål, utan ett begrepp som kan fyllas med olika innehåll beroende på vilka lösningar och styrningsideal som prioriteras (McGuinn et al., 2020, s. 20).

I detta sammanhang blir Moderaternas budgetförslag relevant eftersom det visar att samma övergripande sociala utmaningar kan representeras på olika sätt. Medan Malmö stads antagna budget i högre grad kopplar social hållbarhet till jämlikhet, delaktighet och social sammanhållning, betonar Moderaternas budgetförslag i större utsträckning arbete, trygghet, ordning och självförsörjning. Skillnaden visar hur olika politiska problemrepresentationer gör vissa lösningar mer framträdande än andra. I relation till Bacchis WPR-modell kan detta förstås som ett exempel på att sociala problem kan tolkas från ett annat perspektiv, och att vissa frågor samtidigt lämnas mindre problematiserade.

I relation till Västra Hamnen får detta betydelse eftersom områdets utveckling i hög grad kopplas till Malmös omvandling från industristad till kunskapsstad, där Bo01, Malmö högskola, Öresundsbron, innovation och regional utveckling har haft en central roll (Mukhtar-Landgren, 2006, ss. 120–121; Malmö stad, 2015, ss. 5, 9). När Västra Hamnen samtidigt framställs som ett nationellt och internationellt exempel på hållbar stadsutveckling, får social hållbarhet en tydlig koppling till områdets attraktionskraft, innovationsprofil och funktion som varumärke för Malmö (Malmö stad, 2013, s. 13). En möjlig effekt av denna problemrepresentation är att social hållbarhet främst blir något som ska synas i den byggda miljön genom funktionsblandning, mötesplatser, levande gaturum, hållbart byggande och attraktiva offentliga rum (Fainstein, 2010, ss. 8, 36, 81–82). Dessa kvaliteter kan visserligen bidra till tillgänglighet, trygghet och möten, men de innebär inte automatiskt att stadens resurser fördelas mer rättvist mellan olika grupper (Larsson, 2021, ss. 363, 372–374).

Detta kan också förstås i relation till kritisk urbanteori, där staden inte bara ses som en plats för vardagsliv, utan också som en plats där kapital, investeringar och maktförhållanden omsätts i den byggda miljön. Rossi (2018, ss. 1–2, 4) framhåller att urbana konflikter behöver förstås i relation till större samhällsförändringar och till den roll som städer får i dessa förändringar. I relation till Västra Hamnen innebär detta att områdets utveckling inte bara kan förstås som en fråga om hållbar stadsutveckling, utan också som en del av en bredare tillväxtorienterad stadsutveckling där attraktiva miljöer, investeringar och varumärkesbyggande får stor betydelse. Detta ligger även nära förståelsen av rätten till staden som ett perspektiv som synliggör urbana konflikter, ojämlikheter och maktstrukturer i stadens utveckling (Leary-Owhin & McCarthy, 2020, ss. 2–4). Denna tolkning stärks av tidigare forskning om Västra Hamnen.

Utifrån tidigare forskning om Västra Hamnen kan detta förstås som en spänning mellan social hållbarhet som rättvisefråga och social hållbarhet som del av en tillväxt och attraktivitetslogik. Baeten beskriver Västra Hamnen som ett högprofilerat stadsutvecklingsprojekt präglad av marknadsorienterade intressen, där planeringen i högre grad riktades mot konkurrenskraft och attraktiva miljöer (Baeten, 2012, ss. 22, 25, 38). På liknande sätt visar Holgersen och Malm att områdets miljöprofil också kunde fungera som en affärsstrategi, där gröna lösningar bidrog till att höja områdets värde och stärka stadens varumärke (Holgersen & Malm, 2015, s. 282). I ett sådant perspektiv blir konsekvensen att den sociala dimensionen riskerar att få mindre utrymme än sådant som är lättare att visa upp och marknadsföra, till exempel arkitektur, miljöteknik, investeringar och attraktiva stadsmiljöer. Detta får betydelse för möjligheterna till rättvis planering. Om problemet främst representeras som att Malmö behöver växa, bli attraktivt, stärka sin regionala roll och skapa innovativa stadsmiljöer, blir lösningarna också inriktade mot tillväxt, stadsomvandling och fysisk utveckling. Då riskerar frågor om vem som har råd att bo i området, vilka grupper som får tillgång till stadens mest attraktiva miljöer och vilka sociala behov som prioriteras att hamna i bakgrunden. Detta blir särskilt relevant i Västra Hamnen, där analysen visar att funktionsblandning, mötesplatser och variation i boendeformer har varit viktiga mål, men att höga boendekostnader och ojämn fördelning av sociala kvaliteter begränsar möjligheterna att skapa en faktiskt blandad och inkluderande stadsdel (Malmö stad, 2011, ss. 17–21, 26). Fainstein visar i detta sammanhang att mångfald och blandning av funktioner, variation i boendeformer inte i sig leder till rättvisa, om det inte samtidigt tydliggörs vilka grupper som gynnas, vilka som missgynnas och hur resurser faktiskt fördelas (Fainstein, 2010, ss. 73–75).

Utifrån perspektivet om rätten till staden blir denna konsekvens ännu tydligare. Harvey betonar att rätten till staden handlar om mer än tillgång till attraktiva platser, den handlar också om möjligheten att påverka hur staden utvecklas och vilka behov som ska styra denna utveckling (Harvey, 2009, ss. 315–317). Om stadsutvecklingen i praktiken formas av markvärden, investeringar och konkurrens om attraktivitet, riskerar rätten till staden att begränsas till de grupper som har ekonomiska och sociala resurser att ta del av den nya stadsmiljön. På så sätt kan Västra Hamnen bidra till Malmös bild som hållbar och modern stad, samtidigt som mer grundläggande frågor om rättvis tillgång, jämlika livsvillkor och demokratisk kontroll över stadens resurser blir mindre viktiga. Detta innebär inte att Västra Hamnen saknar sociala värden, utan att de sociala värden som lyfts fram främst är sådana som kan kopplas till attraktivitet, fysisk kvalitet och tillväxt.

Sammantaget visar analysen att problemrepresentationerna får konkreta konsekvenser för vad rättvis planering kan komma att innebära i praktiken. När social hållbarhet formuleras som jämlikhet, delaktighet och minskad segregation riktas uppmärksamheten mot hela stadens sociala och rumsliga ojämlikheter. När social hållbarhet i stället formuleras genom tillväxt, kunskap, innovation, attraktivitet och områdesprofilering stärks planeringens roll som verktyg för att skapa konkurrenskraftiga och synliga stadsmiljöer. I Västra Hamnen innebär detta att social hållbarhet framför allt kopplas till fysisk kvalitet, mötesplatser, funktionsblandning och områdets attraktionskraft. Dessa värden kan bidra till

trygghet, tillgänglighet och stadsliv, men de säkerställer inte i sig rättvis fördelning av stadens resurser. Konsekvensen blir att frågor om boendekostnader, social exkludering, makt, inflytande och olika gruppers faktiska tillgång till området riskerar att hamna i bakgrunden. För rättvis planering krävs därför inte bara mål om blandning, mötesplatser och hållbar stadsutveckling, utan också tydligare svar på vilka grupper som gynnas, vilka som riskerar att missgynnas och hur planeringen faktiskt bidrar till jämlik fördelning av stadens resurser.

Avslutande reflektion

Det som framgår av studien bör förstås som en möjlig tolkning av hur social hållbarhet representeras och legitimeras i det analyserade materialet. De identifierade problemrepresentationerna och diskurserna ska därför inte förstås som neutrala beskrivningar av verkligheten, utan som diskursiva framställningar av hur social hållbarhet ges mening i planering och styrning. Om studien hade genomförts vid en annan tidpunkt, med ett annat dokumenturval eller andra teoretiska utgångspunkter, är det möjligt att resultatet hade blivit annorlunda. Eftersom arbetet utgår från Bacchis WPR-analysmetod och från forskning om social hållbarhet, rättvisa och nyliberala styrlogiker i stadsutveckling, har detta påverkat hur materialet har tolkats. Om studien i stället hade utgått från forskning med större fokus på exempelvis ekonomisk tillväxt eller ekologisk hållbarhet, hade andra problemrepresentationer kunnat identifieras i samma material. Även min roll som student inom hållbar stadsutveckling och mitt intresse för social hållbarhet och rättvis planering kan ha påverkat de val som har gjorts i studien. Detta gäller både valet av studieområde, urvalet av dokument och därmed även vilka problemrepresentationer och diskurser som har identifierats i studien. Studien har därför inte som mål att ge en fullständig bild av Malmö stads arbete, utan bör förstås som en kritisk analys av hur social hållbarhet formuleras, prioriteras och legitimeras i det analyserade materialet.

För vidare forskning skulle det vara intressant att kombinera dokumentanalysen med intervjuer. Det skulle kunna bidra till en fördjupad förståelse av hur social hållbarhet förstås. Samtidigt skulle intervjuer med berörda förvaltningar inom Malmö stad inte nödvändigtvis ge ett helt annat resultat, eftersom deras beskrivningar troligen ligger nära de formuleringar som redan finns i materialet. Därför skulle det vara relevant att intervjua andra aktörer, exempelvis boende, civilsamhälle eller grupper som påverkas av stadsutvecklingen i Malmö och särskilt i Västra Hamnen. På så sätt skulle framtida forskning kunna belysa hur de övergripande visionerna om social hållbarhet upplevs i praktiken, eller om de visionerna har verkligen uppnåtts i praktiken. Detta är viktigt eftersom social hållbarhet inte har en entydig definition, utan är ett omstritt begrepp som kan ges olika innebörd beroende på vem som formulerar det. I planeringsdokument kan sociala aspekter beskrivas som en del av områdets utveckling, ofta i samspel med ekologiska och ekonomiska mål. Detta kan exempelvis komma till uttryck genom formuleringar om blandade bostäder, mötesplatser, trygghet, tillgänglighet och attraktiva stadsmiljöer. Samtidigt är det inte säkert att dessa mål upplevs som uppnådda av dem som bor i, använder eller påverkas av området. Detta skulle samtidigt behålla kopplingen till studiens fokus på hur social hållbarhet formuleras, prioriteras och ges betydelse i planeringen, men också fördjupa förståelsen av vilka konsekvenser dessa formuleringar kan få för frågor om segregation och jämlikhet i Malmö.

Ambitionen är att arbetet kan bidra till förståelse för svårigheten att omsätta social hållbarhet från vision till konkret stadsutveckling. I studien framgår att social hållbarhet både kan förstås som ett verkligt planeringsmål och som en del av områdets attraktiva och hållbara profil. Resultatet visar därför att det

inte är möjligt att ge ett entydigt svar på om arbetet med social hållbarhet främst handlar om rättvisa och jämlika livsvillkor eller om att förmedla en positiv bild av Malmö. Snarare visar motsättningen mellan Malmö stads övergripande visioner och Västra Hamnens områdesspecifika planering att social hållbarhet kan ges olika betydelser beroende på nivå, sammanhang och prioriteringar.

Malmö stads övergripande mål om social hållbarhet kan förstås som ett verkligt engagemang för rättvisa och jämlika livsvillkor. Samtidigt visar Västra Hamnens utveckling, präglad av omvandlingen från industristad till kunskapsstad och ekonomisk tillväxt, att det kan vara svårt att behålla samma fokus på sociala frågor i praktiken som i visionerna. Detta blir tydligt när social hållbarhet formuleras som ett brett och abstrakt mål i visionerna, utan att det förklaras hur målet ska uppnås i praktiken.

Svårigheten att upprätthålla samma prioritering av sociala frågor i praktiken som i visionerna kan också förstås i relation till att planeringen påverkas av nyliberala styrlogiker. I Malmö stads övergripande dokument formuleras social hållbarhet på ett sätt som ligger nära tidigare forskning, där begreppet kopplas till rättvisa och jämlika livsvillkor. I planeringen av Västra Hamnen påverkas dock stadsutvecklingen även av samspelet mellan offentliga och privata aktörer, vilket både kan skapa möjligheter för genomförande och samtidigt ställa krav på tydlig kommunal styrning för att sociala mål inte ska hamna i skuggan av attraktivitet och tillväxt. I Västra Hamnen blir detta synligt genom att området ofta framställs som ett exempel på hållbar stadsutveckling, kunskapsstad och attraktiv stadsmiljö, med tydliga kopplingar till innovation, varumärkesbyggande och ekonomisk tillväxt. Det innebär inte att sociala frågor saknas, men att de kan hamna i skuggan av mål om attraktivitet och tillväxt.

Oavsett hur Malmö stads arbete tolkas visar denna studie att det finns flera svårigheter med att omsätta social hållbarhet i fysisk planering. För att social hållbarhet ska kunna bidra till rättvis planering krävs både en styrning som prioriterar sociala frågor lika högt som ekonomisk tillväxt och strategier som gör det möjligt att behålla samma prioritering av sociala frågor i praktiken som i de övergripande visionerna. Detta kan vara svårt i dagens planering, eftersom kommuner påverkas av globalisering, konkurrens och privata aktörers ökade inflytande. Samtidigt kan problemet ligga i att social hållbarhet ofta uttrycks genom breda och öppna begrepp, vilket gör målen svåra att omsätta i praktiken. Kanske ligger därför en av de största utmaningarna i att göra social hållbarhet mindre abstrakt genom att översätta övergripande mål till tydliga åtgärder som går att tillämpa och följa upp, och som därmed kan bidra till rättvis planering.

Referenser

- Abrahamsson, H. (2015). *The great transformation of our time: Towards just and socially sustainable Scandinavian cities* (Essay 01). Mistra Urban Futures. https://www.mistraurbanfutures.org/sites/mistraurbanfutures.org/files/essay_01_-_final_abrahamsson.pdf
- Bacchi, C. L. (2009). *Analysing policy: What's the problem represented to be?* Pearson.
- Bacchi, C. L., & Goodwin, S. (2016). *Poststructural policy analysis: A guide to practice*. Palgrave Macmillan. <https://link.springer.com/book/10.1057/978-1-137-52546-8>
- Baeten, G. (2012). Normalising neoliberal planning: The case of Malmö, Sweden. I T. Taşan-Kok & G. Baeten (Red.), *Contradictions of neoliberal planning: Cities, policies, and politics* (ss. 21–42). Springer. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-90-481-8924-3.pdf>
- Balkfors, A., & Renhammar, E. (2016). Har Malmökommissionen gjort några avtryck i Malmö stad? *Socialmedicinsk tidskrift*, 93(5), 541–550. <https://publicera.kb.se/smt/article/view/42245/31367>
- Fainstein, Susan (2010). *The just city*. New York: Cornell University Press.
- Finansdepartementet. (2021). *Den hala tvålen: Verktyg och metoder för social hållbarhet i fysisk planering och stadsutveckling* (Rapport Fi2021/01533). <https://www.regeringen.se/contentassets/3d6ae840c00f4b159294c8e986b56a04/den-hala-tvalen--verktyg-och-metoder-for-social-hallbar-i-fysisk-planering.pdf>
- Haas, O. (2020). Lefebvre in Palestine: Anti-colonial de-colonisation and the right to the city. I M. E. Leary-Owhin & J. P. McCarthy (Red.), *The Routledge handbook of Henri Lefebvre, the city and urban society* (ss. 40–49). Routledge.
- Harvey, David (2009). *Social Justice and the City*. Aten: The University of Georgia Press
- Harvey, D. (2012). *Rebel cities: From the right to the city to the urban revolution*. Verso. <https://files.libcom.org/files/Rebel%20Cities-David%20Harvey.pdf>
- Harvey, D., & Potter, C. (2009). The right to the just city. I P. Marcuse, J. Connolly, J. Novy, I. Olivio, C. Potter, & J. Steil (Red.), *Searching for the just city: Debates in urban theory and practice* (ss. 40–46). Routledge.
- Hesketh, C. (2020). The urban revolution(s) in Latin America: Reinventing utopia. I M. E. Leary-Owhin & J. P. McCarthy (Red.), *The Routledge handbook of Henri Lefebvre, the city and urban society* (ss. 50–58). Routledge.
- Hess, D. J., & McKane, R. G. (2021). Making sustainability plans more equitable: An analysis of 50 U.S. cities. *Local Environment*, 26(4), 461–476. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13549839.2021.1892047>
- Hofstad, H. (2023). Well understood? A literature study defining and operationalising community social sustainability. *Local Environment*, 28(9), 1193–1209. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13549839.2023.2195620>

- Holgersen, S., & Malm, A. (2015). "Green fix" as crisis management. Or, in which world is Malmö the world's greenest city? *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 97(4), 275–290. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1111/geob.12081>
- Huchzermeyer, M. (2020). Informal settlements and shantytowns as differential space. I M. E. Leary-Owhin & J. P. McCarthy (Red.), *The Routledge handbook of Henri Lefebvre, the city and urban society* (ss. 467–476). Routledge.
- Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö. (2013). *Malmö's väg mot en hållbar framtid: Hälsa, välfärd och rättvisa*. <https://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1405328/FULLTEXT01.pdf>
- Lantmäteriet. (u.å.). *Min karta* [Karttjänst]. Hämtad 29 april 2026 från <https://minkarta.lantmateriet.se/>
- Larsson, O. L. (2021). Meta-governance and the segregated city: Difficulties with realizing the participatory ethos in network governance – Evidence from Malmö City, Sweden. *Policy Studies*, 42(4), 362–380. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01442872.2019.1634188>
- Leary-Owhin, M. E., & McCarthy, J. P. (2020). Introduction: 'Urban' ideas for two centuries. I M. E. Leary-Owhin & J. P. McCarthy (Red.), *The Routledge handbook of Henri Lefebvre, the city and urban society* (ss. 1–20). Routledge.
- Lyytinen, E. (2020). 'In a group you feel OK, but outside there you are ready to die': The role of a support group in disabled refugees' struggles for their 'right to the city' in Kampala, Uganda. I M. E. Leary-Owhin & J. P. McCarthy (Red.), *The Routledge handbook of Henri Lefebvre, the city and urban society* (ss. 382–391). Routledge.
- Malmö stad. (2011). *Halvtidsutvärdering av Västra Hamnen*. Malmö stad. [https://malmo.se/download/18.24a63bbe13e8ea7a3c69594/1491305501586/Halvtidsutv%C3%A4rdering%20f%C3%B6r%20V%C3%A4stra%20Hamnen%20\(2011\).pdf](https://malmo.se/download/18.24a63bbe13e8ea7a3c69594/1491305501586/Halvtidsutv%C3%A4rdering%20f%C3%B6r%20V%C3%A4stra%20Hamnen%20(2011).pdf)
- Malmö stad. (2013, juli). *Västra Hamnen 2031: Ett hållbart och gott liv för alla – uppdatering av vision, mål och strategier*. Malmö stad [https://malmo.se/download/18.228b8e2313f81626274820e/1491304660006/V%C3%A4stra%20Hamnen%202031%20ett%20h%C3%A5llbart%20och%20gott%20liv%20f%C3%B6r%20alla%20\(2013\).pdf](https://malmo.se/download/18.228b8e2313f81626274820e/1491304660006/V%C3%A4stra%20Hamnen%202031%20ett%20h%C3%A5llbart%20och%20gott%20liv%20f%C3%B6r%20alla%20(2013).pdf)
- Malmö stad. (2015). *Pågående stadsutveckling i Västra Hamnen*. Stadsbyggnadskontoret. [https://malmo.se/download/18.76b7688614bb5ccea09157ae/1491304413566/P%C3%A5g%C3%A5ende%20stadsutveckling%20i%20V%C3%A4stra%20Hamnen%20\(2015\).pdf](https://malmo.se/download/18.76b7688614bb5ccea09157ae/1491304413566/P%C3%A5g%C3%A5ende%20stadsutveckling%20i%20V%C3%A4stra%20Hamnen%20(2015).pdf)
- Malmö stad. (2023a). *Översiktsplan för Malmö 2023*. Malmö stad. https://gis.malmo.se/oversiktsplan/2022/bilder/%C3%96P_antagandehandling_juni_2023_reviderad_september.pdf
- Malmö stad. (2023b). *En stad, två berättelser: Tillväxtkommissionen för ett inkluderande och hållbart Malmö. Slutrapport maj 2023*. <https://mau.se/contentassets/57a95301cf1944aba9bbb4a84bec8e9e/tillvaxtkommissions-slutrapport-maj-2023.pdf>
- Malmö stad. (2023c, 20 juli). *Western Harbour*. <https://malmo.se/Welcome-to-Malmo/Sustainable-Malmo/Sustainable-Urban-Development/Western-Harbour.html>

- Malmö stad. (2025). *Malmö stads budget 2026: med plan för åren 2027–2028*. <https://malmo.se/download/18.25b72d94196ed940c1119f2c/1765527530539/Malm%C3%B6%20stads%20budget%202026%20med%20plan%20f%C3%B6r%20%C3%A5ren%202027-2028%20-%20antagen%20av%20kommunfullm%C3%A4ktige.pdf>
- Malmö stad. (u.å.). Befolkning. Hämtad 7 april 2026, från <https://malmo.se/Fakta-och-statistik/Befolkning.html>
- McGuinn, J., Fries-Tersch, E., Jones, M., Crepaldi, C., Masso, M., Kadarik, I., Samek Lodovici, M., Drufuca, S., Gancheva, M., & Geny, B. (2020). *Social sustainability: Concepts and benchmarks* (PE 648.782). European Parliament, Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/648782/IPOL_STU\(2020\)648782_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/648782/IPOL_STU(2020)648782_EN.pdf)
- Moderaterna. (2026). *Moderaternas budget 2026: Förslag till Malmö stads budget för 2026, med plan för åren 2027 och 2028*. <https://malmomoderaterna.se/wp-content/uploads/sites/8/2026/03/Malmomoderaterna-Budget-2026.pdf>
- Mukhtar-Landgren, D. (2005). Den delade staden: Välfärd för alla i kunskapsstaden Malmö. *Fronesis*, 18, 120–131. <https://fronesis.nu/wp-content/uploads/2023/11/FR01808.pdf>
- Murrani, S. (2020). Urban creativity through displacement and spatial disruption. I M. E. Leary-Owhin & J. P. McCarthy (Red.), *The Routledge handbook of Henri Lefebvre, the city and urban society* (ss. 402–410). Routledge.
- Nylund, K. (2014). Conceptions of justice in the planning of the new urban landscape: Recent changes in the comprehensive planning discourse in Malmö, Sweden. *Planning Theory & Practice*, 15(1), 41–61.
- Øresundsbro Konsortiet. (2019). *Samhällsansvar och hållbar utveckling: CSR-rapport*. [https://assets.ctfassets-net/20drd9bf6f7p/6rf04nmlv9gW5La038Edir/fb7d1f947031ac408ce7f1dc0666221a/Oresundsbron_CSR-rapport_2019_SE.pdf](https://assets.ctfassets.net/20drd9bf6f7p/6rf04nmlv9gW5La038Edir/fb7d1f947031ac408ce7f1dc0666221a/Oresundsbron_CSR-rapport_2019_SE.pdf)
- Pries, J. (2020). Neoliberal urban planning through social government: Notes on the demographic re-engineering of Malmö. *International Journal of Urban and Regional Research*, 44(2), 248–265. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-2427.12870>
- Region Skåne. (2024). *Det öppna Skåne: Regional utvecklingsstrategi för Skåne*. Region Skåne. https://www.skane.se/siteassets/organisation_politik/regional-utveckling/det-oppna-skane-regional-utvecklingsstrategi-for-skane.pdf
- Rossi, U. (2018). Critical urban theory. I R. A. W. Rhodes (Red.), *The Wiley Blackwell encyclopedia of urban and regional studies*. Wiley-Blackwell. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781118568446.eurs0067>
- Saunders, F., Gilek, M., Ikauniece, A., Tafon, R. V., Gee, K., & Zaucha, J. (2020). Theorizing social sustainability and justice in marine spatial planning: Democracy, diversity, and equity. *Sustainability*, 12(6), Article 2560. <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/6/2560>
- Tran, H. A., & Rydin, Y. (2019). A new formula for sustainability planning? The Vision Programme for Norra Sorgenfri, Malmö. *Scandinavica: An International Journal of Scandinavian Studies*, 58(T), 12–36. <https://diva-portal.org/smash/get/diva2:1478118/FULLTEXT01.pdf>

Wiedmann, F., & Salama, A. M. (2020). Mapping Lefebvre's theory on the production of space to an integrated approach for sustainable urbanism. I M. E. Leary-Owhin & J. P. McCarthy (Red.), *The Routledge handbook of Henri Lefebvre, the city and urban society* (ss. 346–354). Routledge.